NR. 12 (108) DECEMBRIE '80

Rp
ROMÂNIA PITOREASCĂ

ROMÂNIA PITOREASCĂ

REVISTĂ LUNARĂ EDITATĂ DE MINISTERUL TURISMULUI

POP SIMION
redactor șef

TOMA GEORGE MAIORESCU
redactor șef adjunct

CORNEL BOZBICI
secretar responsabil de redacție

EDIȚII ALE REVISTEI ÎN LIMBILE ENGLEZĂ, FRANCEZĂ, GERMANĂ, RUSĂ
HOLIDAYS IN ROMANIA
VACANCES EN ROUMANIE
FERIEN IN RUMÄNIEN

Redacția:
Str. Nikos Beloianni nr. 27, sector 1, București, cod 70166; telefon 59 74 74; Telex 11 724 Publirom R

Prețul unui abonament este de 9 lei pe trei luni, 18 lei pe șase luni și 36 lei pe un an.
Cititorii din străinătate se pot abona prin ILEXIM — serviciul export-import presă — Calea Griviței nr. 64—66, P.O.B. 2001 telex 011226 — București

Vremea

IANUARIE 1981

Din pricina unor valuri de aer polar, ce vor traversa ținuturile noastre în intervalele: 1—2, 5—12, 17—23 și 31 ianuarie, timpul în această lună va fi mai rece decît normal, cu multe nopți geroase și cu temperaturi minime ce vor atinge și —30° în nordul Moldovei. Cîteva zile mai călduțe se vor remarca la 14—16 și 25—27 ale lunii. Anul 1981 va debuta cu 2 zile reci cînd temperatura va coborî la —12° în sud și la —16° în nord, apoi timpul se va încălzi ușor. Cerul se va menține noros, cu ceață dimineața și cu ninsori locale, ce vor depune strat subțire de zăpadă. Pe alocuri, în vestul țării, se va depune polei.

Între 5 și 11 ianuarie Crivățul va răspîndi în toate regiunile un frig pronunțat, temperatura coborînd la —20° în estul Dunării și la —30° în nordul Moldovei. În partea de vest a țării acest ger va fi mai puțin intens. Cerul se va acoperi treptat în toate ținuturile. Vor cădea mai întîi ninsori locale, apoi generale și abundente. Din cauza intensificărilor de vînt, unele din aceste ninsori vor cădea viscolit.

De la 12 la 16 ianuarie se va constata o ameliorare a vremii, manifestată prin creșterea treptată a temperaturii. Aspectul general se va menține umed și cețos cu ninsori, ce vor fi viscolite la început în partea de sud-est, apoi ninsorile se vor transforma în lapoviță și burniță temporare.

Între 17 și 22 ianuarie un alt val de aer polar ne va aduce o nouă răcire, ce de data aceasta va fi mai accentuată în nord-vest. Cerul se va menține noros și vor continua să cadă ninsori, ce vor depune strat nou de zăpadă.

De la 23 la 27 ianuarie vremea se va ameliora sensibil în toate regiunile. Deși diminețile vor rămîne cețoase, cerul va deveni variabil, fiind temporar înnorat la orele de amiază. Nopțile se vor menține reci, cu îngheț accentuat, dar zilele vor deveni relativ călduțe, cu temperaturi maxime de 4° în Maramureș și 8° în Cîmpia Dunării. Stratul de zăpadă va scădea considerabil în grosime. În ziua de 27 un front de lapoviță și ninsori va pătrunde peste nord-vestul teritoriului.

Între 28 și 31 ianuarie timpul va lua din nou aspect închis și umed, cu precipitații amestecate și cu temperaturi din nou în scădere. La 30 ianuarie se vor semnala și cîteva ninsori viscolite. Se va depune un strat nou de zăpadă.

NICOLAE TOPOR

30 DE ZILE

● Brad, cofetărie, artificii, tombolă și decolteuri, curcan umplut și zurgălăi, sarmale și soliști vocali, piftie și [illegible] de loc, rochii mai noi și vinuri mai vechi — recuzita pentru noaptea de Revelion e aproape completă! Pentru cei [illegible] de dorul călătoriei chiar și în zilele de răgaz ale începutului de an, amfitrionii turismului din întreaga țară au organizat sumedenie de excursii, colindătorii urmînd să fie purtați fie în atmosfera dulce a [illegible] lui tîrg al Iașului, prin pădurile ninse ale stațiunilor balneare ori la pitorescul măr[illegible] [illegible] lîngă chipurile lui Ștefan din cetatea Sucevei, la monumentele Clujului sau în Bucureștiul iubit. Tuturor, odată cu tradiționalul LA MULȚI ANI, urarea noastră de a avea, în anul pe care l-au deschis, alte minunate călătorii și vacanțe. ● Pentru prima oară, complexul de la Murighiol va fi deschis și iarna, pentru că e vestea bună în primul rînd pentru pescari, deoarece pe locurile și ghiolurile din jur se pescuiește la copcă [illegible]. Tot în iarna asta, începe în incinta complexului construcția unui mic hotel-restaurant, ce va fi deschis în permanență din iarna viitoare. ● Ultimele două decenii cunosc o veritabilă evoluție a ghidurilor de călătorie. Ghidul pentru care Asociația franceză a experților în turism a hotărît instituirea premiului «Busola de aur» pentru cele mai bune lucrări. El va fi decernat pentru prima oară în primăvara lui 1981, de un juriu din care fac parte scriitori și personalități ale turismului internațional. ● La Pianul de Jos (jud. Alba) — ne informează din Sebeș corespondentul nostru Radu Cîrpinișteanu — a fost înălțat, prin contribuția fiilor satului, un frumos monument întru cinstirea ostașilor eroi, originari de pe aceste meleaguri, căzuți în cele două războaie mondiale. ● Pentru sfîrșitul acestei luni este prevăzută inaugurarea a două noi unități, hoteluri-restaurant, ale cooperației de consum în județul Tulcea: unul la Smîrdan (localitate aflată la granița cu județul Brăila, în apropiere de Măcin), celălalt înălțat chiar pe malul Dunării, la Mahmudia. ● Cel mai lung acoperiș din lume este acum nou terminat al aeroportului din Djeddah (Arabia Saudită), care va fi gata în 1982. Pentru a proteja călătorii și personalul de soarele foarte puternic, a fost prevăzută o copertină de 50 ha susținută de o structură metalică. Ea este realizată dintr-o țesătură specială din fibră de sticlă, impregnată cu rășină fluoro-carbonată, avînd asigurată astfel rezistența la foc și protejarea de uzură. ● Mapotel, cunoscută linie hotelieră franceză care dispune de 120 de hoteluri de trei și patru stele, cu un total de 6500 camere, a semnat un acord de colaborare cu linia americană Best Western, aceasta din urmă, cu sediul la Phoenix (Arizona), grupînd 2600 așezăminte hoteliere în 19 țări din cinci continente și avînd un flux de clienți de aproximativ 40 000 000. Mulți comentatori spun că asocierea celor două firme va plasa grupul în fruntea liniilor mondiale prin numărul de hoteluri, chiar și înaintea lui Holiday Inn, care se află acum pe primul loc cu un total de 300 000 camere. ● Rod al studiilor întreprinse de cercetători sovietici, a fost tipărit la Berlin, în trei versiuni — rusă, franceză și germană — un corpus, primul, din cele aproximativ 10 volume prevăzute să apară în următorii ani, cuprinzînd notele marginale ale marelui cititor Voltaire, aflate pe 2000 din cele 3163 de cărți păstrate în biblioteca sa. Această bibliotecă, cumpărată în 1778 de Ecaterina a II-a a Rusiei, a fost transportată la Ermitaj în 1779, aflîndu-se astăzi în patrimoniul bibliotecii publice «Saltîkov-Scedrin» din Leningrad. ● Călugării mănăstirii Meteora din Grecia se opun la turnarea filmului britanic «For your eyes only» (cu Roger Moore) pe motivul că are anumite scene de violență și sex. Ei și-au acoperit în semn de [illegible] zidurile cu panouri de plastic și au cerut în scris ajutorul ministrului grec al culturii. Pînă [illegible] o soluție, improvizînd un decor medieval pe o stîncă. ● Deși termenul de dare în folosință a fost depășit, beneficiarul — O.J.T.-Cluj — continuă să aștepte, cu încredere și cu toate elementele necesare dotării de mult pregătite, clipa cînd va putea inaugura hotelul «Sport», amplasat în parcul public al municipiului Cluj-Napoca. La sfîrșitul anului, ar fi un frumos dar din partea trustului local de construcții și pentru turiștii-oaspeți ai frumoasei așezări de pe Someșul Mic. Cu opt nivele, 262 locuri de cazare, bar de zi și restaurant, noul hotel «Sport» întregește o atrăgătoare zonă turistică și de agrement, în care se mai află arena sportivă a orașului, restaurantele «Parc» și ștrand. «Dacă nu dăm hotelul acesta gata la sfîrșitul anului, ieșim din competiție», spune beneficiarul, și ar fi păcat, adăugăm noi, întrucît O.J.T.-Cluj are, așa cum se cunoaște, o binemeritată faimă între bunii gospodari ai turismului. ● Cea mai mare pilă solară din lume va fi inaugurată în S.U.A., în deșertul Utah. Este un sistem alcătuit din 226 029 celule, cu o putere maximală de 110 kilowați în mijlocul zilei, care va înlocui grupurile electrogene ce consumau 60 000 litri carburant diesel pe an, funcționînd doar 5—10% din timp. O mare parte a electricității produse astfel de soare va putea fi stocată în baterii, pentru zilele cu timp urît și în timpul nopții. ● După cum anunță Uniunea internațională a căilor ferate, în Arabia Saudită se prevede în următorii cinci ani, construcția a 4 noi linii feroviare cu o lungime de 2200 km, ca și o modernizare a liniilor existente (investițiile se cifrează la 19 miliarde dolari). Se află, de asemenea, în studiu o legătură pe distanța de 1200 km, unind capitala Ryad de Djeddah, creîndu-se astfel o transversală est-vest care ar putea stabili, prin intermediul drumului de fier de la Hedjaz o legătură cu rețeaua europeană, via Damasc și Amman. ● Aflăm din «Times» că în SUA e vremea... cravatelor. După modelul tradiției britanice, conform căreia studenții de la Oxford și Cambridge, membrii unor regimente și cluburi puteau să se recunoască după cravate. La ora actuală, 600 de firme și societăți americane sînt în căutare de modele cît mai subtile și discrete. ● Lupta împotriva zgomotului, ameliorarea împrejurimilor urbane, crearea de spații verzi, modernizarea vechilor clădiri în locul demolării lor, dezvoltarea transporturilor publice, activități culturale — toate acestea fac parte din programul unei campanii europene pentru «renașterea orașului», lansată la Londra cu prilejul unei reuniuni a miniștrilor pentru amenajarea teritoriului. Campania se va desfășura în fiecare dintre cele 17 țări ale Consiliului Europei sub steagul «Să se trăiască mai bine în Europa», urmînd unei campanii care, în 1979, a avut drept deviză [illegible], aceasta traducînd acțiunea pentru salvarea patrimoniului. ● Al VI-lea Congres internațional asupra trombozei (organizat de Liga mediteraneeană împotriva bolilor tromboembolice) a reunit la Monaco 900 de specialiști din 35 de țări. După cum se știe, tromboza — formarea unui cheag într-un vas sanguin sau în cavitatea cardiacă — este una dintre principalele cauze ale mortalității, rămînînd încă la originea [illegible] accidentelor ischemice, cardiace sau cerebrale, care provoacă 25% din decese. În terapia bolii se deschid noi căi de cercetare, avînd în centrul lor utilizarea de substanțe care inhibă coagularea sanguină. Între ele noi descoperiri [illegible] sînt antitrombina III și prostaciclina, în care specialiștii își pun mari speranțe. Cu toate acestea, igiena de viață rămîne cea mai bună metodă de prevenire. Profesorul S. Renaud din Lyon a amintit, cu acest prilej, experiența realizată în regiunea Moselle pe 100 de familii de agricultori, care au acceptat, timp de trei ani, să-și modifice obiceiurile alimentare ca și modul de a găti. Rezultatul: numai după un an, analizele au indicat niveluri biologice normale. ● Numai 6 km despart Murighiolul de Dunavățul de Jos, 6 km care au rămas neasfaltați pînă astăzi — deși cetățenii din cele două comune s-au oferit să dea nu doar o mînă de ajutor, ci chiar mai multe. Îndreptățita lor cerere n-a găsit pînă acum ecouri la Direcția județeană de drumuri și poduri, nici la Consiliul popular județean. Deși, odată cu toamna — și mai ales în iarnă — cursele I.R.T.A. nu mai răzbesc pînă la Dunavăț, după cum nici camioanele C.A.P.-ului de acolo nu reușesc să treacă și prin nămeții care [illegible], sînt copiii din clasele primare care bat zilnic acest drum spre școală. Asfaltarea acestui drum ar mai aduce un beneficiu, deschizînd pentru turism toată zona extrem de pitorească a celor două Dunavățuri. ● La Paris se anunță încă o penurie: de paznici, la muzeul Louvru. După cum comentează ziarul «Le Monde», conducerea face aici «un fel de joc de șah», în fiecare dimineață, cînd trebuie să hotărască ce săli vor fi deschise publicului. Două zile pe săptămînă, lunea și miercurea, muzeul e deschis în întregime, joi și vineri trei sferturi, iar sîmbăta și duminica, mai puțin de jumătate. Numai că, duminica, zi gratuită de intrare, Louvrul primește 1,8 milioane vizitatori din cei 3,5 milioane cîți intră pe porțile celebrei instituții în fiecare an. ● «Cultura în stradă» este un fenomen al vieții moderne americane. Prin anii '50 se mergea la concerte în blană de vizon și cu perle, azi, la ceea ce se cheamă «rug concerts» se ascultă muzică în blugi, așezat într-un parc, pe pămînt, pe o pătură. 160 000 de spectatori au ascultat astfel gratuit, la Central Park, orchestra filarmonică din New York, 170 000 au mers să asculte «Traviata» cu Pavarotti, 20 000 au fost la Grand Park din Chicago să asculte «Cosi fan tutte». Artele plastice au părăsit și ele încăperile austere și au ieșit în stradă: un Calder, un Noguchi, un Louis Nevelson decorează cu operele lor piețe și străzi din New-York, Houston, Washington... ● Numai în anul trecut, Danemarca a cumpărat 400 000 de biciclete, actualmente existînd 3 milioane de velocipede pentru cele 5 milioane de danezi. Zilnic, pe drumurile țării apar aproape 1 milion de cicliști. Și dacă în materie de [illegible] ale arterelor de circulație din marile orașe numai automobilul părea să fie vinovatul, într-o zi a verii trecute, Copenhaga și alte 30 de localități ale țării au fost «blocate» de «Raliul cicloturistic», care a antrenat o masă de 15 000 de bicicliști, de toate vîrstele și categoriile sociale, porniți în lungă drumeție cu tot [illegible] după ei. Au fost văzute și numeroase tandemuri, ba chiar și biciclete cu... remorcă! Iar la ora cînd automobilele făceau coadă la stațiile de benzină, veselii excursioniști treceau voioși, pedalînd, pedalînd...

Pictură de PETRU VINTILĂ

Luna lui Indrea

Homo viator

Cel ce nu-și iubește țara Mînce-l corbii și ocara

— a destăra — destărare, verb care se conjugă în gen, număr, persoană și... obraz —

Nu un pamflet vor fi rîndurile de mai jos și nici o punere la punct a vreunei evocări exercitată pe unde de neunde, sunînd pustelnic, a cobe. Cu cei care își părăsesc țara n-am ce discuta. Rupîndu-se de pămîntul care i-a născut-crescut-hrănit-iubit, aceștia s-au rupt de mine (din mine) în chiar nefericita secundă cînd au făcut pasul trecerii definitive a frontierelor țării.

Desidentului de simțire și cugetare i se adresează scrierea asta (mai dai peste cîte unul, cînd te aștepți mai puțin), aceluia care nu a emigrat în niciundele nu știu cărei străinătăți, aceluia care stă, bine mersi și mîncă pîinea țării, se bucură de stima și drepturile sale cetățenești, neezitînd — în mod ipocrit și dedublat — să emigreze în sinele lui. Cum se întîmplă bizarul fapt? El e insul care nu se implică în nimic din ceea ce se întîmplă în jur. Mocnesc în el fel de fel, însă nu se confruntă, nu le dă glas, n-are poziție, e laș, viclean și profitor. Felul gîndirii, simțirii și comportamentului său: eu tac, nu pun mîna, nu zic nu, dar nu zic nici da. Eu mă copun tăcînd. Cînd ceva nu-i în regulă, respectivul se bucură în chip tembel, rîde către sinelăuntrului său, rîde în stomac, în vintre, în cutele acrit-mocnite ale cugetului său cu mucigai, în timp ce pe fața lui — compus jucă — nu tresare nici un mușchi. Să pună osul la greu, să înalțe, să învestească dincolo de vorba «străiască»? Nu, nicidecum. Toate astea să le facă ceilalți. Cînd apar greutățile inerente, mărunțul și scufundatul în nimicnicie personaj își spune (mental, desigur) dar isteric și demonic «încurcă-i, dracele».

Tabloul moral-caracterologic al hilarului personaj (în esență apatrid) îl poț sugera prin expresia (aparent) cam arhaică însă foarte expresivă ca destăra — destărarea, verb care se conjugă în gen, număr, persoană și... obraz. A nu te implica, a nu te interesa nimic, a face totul doar de ochii lumii, rob al inerției și traiului de mîntuială, toate astea înseamnă a te destăra. Pe respectivul n-am să-l blestem, să-l spurc cu verbul, proferînd vorbe de hulă; toate astea și le aduce asupră-i singur. Nici nu voi invoca mari adevăruri ori poziții doctrinante. Mă voi adresa lui cu versul cîntecului compus și decantat în popor, exact pentru uzul și abuzul pe care le personifică respectivul. «Cel ce nu-și iubește țara/ mînce-l corbii și ocara». Spunem toate acestea în decembrie, la fine de an, cînd omenia românească își menește cu acele rele să se spele/ cele bune să se adune, cugetul nostru pogoară la izvoarele mitologice, la datină, la colindă, cu gîndul la mai binele țării și propășirea sinelui românesc. Sînt împrejurările în care — limpezi și demni și dăruiți și vizionari — ne închinăm patriei nemuritoare, în timp ce pădurea crește viguroasă și dreaptă, iar uscăturile putrezesc sub frunzele căzute ale toamnei și sub omăturile care îmbracă în alb plaiul românesc, în timp ce peste țara carpato-danubiano-pontică ninge ca în cărțile de citire.

Sărbători frumoase urăm tuturor oamenilor buni și de omenie.

POP SIMION

Părinţii noştri, Carpaţii

Toamnă de catifea, legănată în sunetul tălăngilor coborîtoare din munţi şi-al vocilor guturale şi prelungi (un fel de chiuituri), întrerupte din cînd în cînd de-un lătrat scurt, prietenos parcă, a întîmpinare bucuroasă, totul învăluit într-o pîclă alburie, ca o perdea, apropiindu-se tot de pămînt, mai încet decît fumul clădirilor...

S-au spart stînele şi vin turmele...

E clipa de rod, faţă de masă întinsă peste fire cu multe ale înainte, după furtună somnul femeilor şi-al copiilor, cu gîndul de-a vedea mai repede umplîndu-se capul de tus al satului, acolo de unde începe împărăţia ciobanilor, cu palate de brazi, spic de cristal şi pajişti de mătase, cu lacrimi de rouă, fluier de corn şi-o **Baladă** de lumea de veche, cu-n spaţiu unduios deal-vale-deal sub bolta prinsă-n fluieri, ce i-au zis **Mioriţa**...

Ca-n Rucăr, zeci şi sute de mici sau mai mari localităţi din cununa carpatină fac pregătiri întru întîmpinarea oamenilor cu turmele. Case, ocoale, ogrăzi, şuri, grădini, uliţe sînt văruite şi curăţate, aşternuturile înălbite, ferestrele deschise, costumele scoase din lăzi sau şifonier. Se-aşteaptă revederea, împărţirea bucatelor, socotelile, dragostile, jocul; într-un cuvînt, sărbătoarea — nedeia de toamnă a crescătorilor de animale din zona montană, diferită ca dimensiuni de la loc la loc, dar asemănătoare în ritualul său nescris în tot locul, ca încă o dovadă a unităţii de spirit şi simţire a românilor care au trăit în vatra carpatică sute şi mii de ani, din Maramureş, Bucovina, Vrancea, Bîrsa, Lovişte, Gorj, Mehedinţi, Severin pînă-n Apusenii Bihorului. «În colindele pastorale din zona Rucăr-Bran, spunea profesorul **Mircea Rădulescu**, toate drumurile duc spre casă, remarcabilă fiind reducerea distanţelor între terestru şi cosmic. «Sus, colea pe lîngă cer» exprimă o realitate geografică; pentru omul muntelui, cerul nu mai este o depărtare pe verticală. Nimic mistic aici, nimic suveran în afara omului, ci şi cum ar spune «colea pe lîngă casă»; spaţiul cosmic nu este neocupat, ci află în preajma omului, muntele fiindu-i foarte familiar, punîndu-l în siguranţă, oferindu-i libertate. Ciobanul porneşte de sus, din vîrful muntelui, trece «colea, după codrii verzi» şi ajunge «pînă aci, în sat»; zice o baladă: «E cale de 9 zile. El o face în 3 zile, pînă cînd vede casele «ca nalte şi frumoase şi primul drum îl face la fîntînă, unde se spală de toate relele, pentru a se reîntîlni cu cei dragi din familie şi colectivitate, cu gînd de bine şi pace, de statornicie şi bunăstare pe meleagurile natale...

De ce am ales Rucărul? Pentru că aici a avut loc, prima oară «Expopastoralis '80», adică expoziţie pastorală şi nedeia răvăşitului, prilejuită de întoarcerea bacilor din munte, la care au fost invitaţi şi crescătorii de animale din comunele Dîmboviciora şi Dragoslavele. Se obişnuiesc asemenea expoziţii-concurs judeţene şi interjudeţene, avînd rolul de a etala experienţă, forţă şi mijloace deosebit de mari şi bogate. Comuna Rucăr a hotărît să încerce aproape imposibilul, să demonstreze că-n orice matrice pastorală de tradiţie se poate face mai mult decît o simplă primire a taţilor, fraţilor şi soţilor plecaţi din primăvară «sus, în vîrful muntelui, unde-i drag românului». Nici mai mult nici mai puţin, întîlnirea a început cu o... Sesiune ştiinţifică, urmată de un spectacol folcloric la căminul cultural, pentru ca a doua zi, duminică 21 septembrie, să aibă loc măsurarea şi clasificarea animalelor, concursuri de mulgători, de tunsul oilor, întreceri cu cai de munte, o expoziţie «Din istoricul păstoritului» şi concursul în premieră naţională «Cel mai frumos cîine ciobănesc». Toate acestea le-am spus dintr-o suflare, le-am înşirat numai, dar fiecare în parte a fost un eveniment, o demonstraţie de ore şi ore a universului de preocupări legate de creşterea şi întreţinerea animalelor, ocupaţie străveche şi mereu nouă, care... preocupă azi, într-un cadru organizatoric definit,

INTRÎND ÎN IARNĂ AVEM UN GÎND BUN, NOSTALGIC ŞI TÎNĂR PENTRU

TOAMNA RUCĂREANĂ

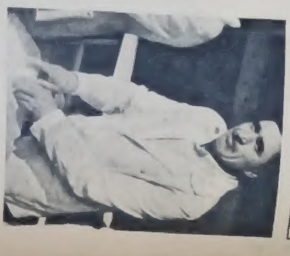

întreaga ţară. Spunea tovarăşul **Nicolae Ceauşescu**, la Consfătuirea de lucru cu cadrele din zootehnie, din 21 iunie 1980: «Cu hîrtii şi referate nu se cresc animalele, nu nasc vacile, nici porcii, nici oile, nu avem carne, nu avem lapte... Toţi cei care lucrează în zootehnie să producă nu hîrtii, ci animale». Pornind de la acest îndemn, rucărenii au dat tonul unei acţiuni de anvergură, menită să contribuie la creşterea potenţialului economic al fiecărei localităţi montane, pentru ca în final sectorul zootehnic să reprezinte cel puţin 50% din totalul producţiei agricole.

În acest sens a vorbit, deschizînd întrunirea din sărbătoare, primăriţa comunei, **Lucia Mălăcea**: «În cadrul acţiunilor de îmbunătăţire a potenţialului productiv al terenurilor noastre, de ridicare a calităţii bazei furajere, cele aproape 2 000 ha fîneţe şi 265 ha păşune au fost curăţate, fertilizate chimic şi natural, asigurînd hrana pentru cele 1880 bovine şi peste 5 600 ovine... Rucăreanul a iubit şi mai iubeşte animalele. Nu cu mulţi ani în urmă, circula aici o vorbă: «Dacă ai mălai, porc în bătătură şi o oaie să tai, ieşi din iarnă fără grijă»... Rucărul are gospodari renumiţi — priviţi numai arhitectura caselor! O gospodărie montană este o verigă între om şi natura înconjurătoare. Gospodarul chibzuit, cum am moştenit din neam în neam, are o casă frumoasă, ţine vaci, oi, porci, păsări şi cai, atît pentru acoperirea consumului propriu, cît şi pentru realizarea planului de contractări şi achiziţii la fondul de stat. O asemenea gospodărie este ca un fagure de miere, numai că trebuie să veghem ca ele să producă în continuare, din ce în ce mai mult, deoarece există pericolul să nu mai fie cine să-i ia locul bătrînilor crescători de animale. Spunea cineva că prea mulţi tineri fac bătături la tălpi de stînă, şi prea puţine bătături în palme, de la coasă, de la furcă. Prea puţine războaie de ţesut se mai aud azi în Rucăr şi prea multe fete se îmbracă de la... artizanat! Cred că este timpul ca arta populară locală, renumită pentru măiestria şi unicitatea ei, să fie revitalizată. Şcoala face încă prea puţin pentru împlinirea dezideratelor noastre. Vom propune forurilor tutelare înfiinţarea unor clase de zootehnie, în cadrul Liceului industrial-construcţii din localitate, promovarea folclorului şi etnografiei locale, orientarea spre construirea de case în exclusivitate în spiritul arhitecturii tradiţionale, ridicînd la parametrii şi exigenţele vieţii moderne. Numai aşa vom stabiliza populaţia şi vom duce mai departe faima acestor locuri, adevărat colţ de rai românesc, unde vin anual să-şi petreacă zilele de odihnă sute şi mii de vizitatori sătui de trepidanţa existenţei din marile aglomerări urbane».

Nu-i locul să intru în amănuntele acestui complex de manifestări cultural-ştiinţifice şi totodată economice. Am discutat cu vechi crescători de animale — Victor Durdu, Gheorghe I. Colea, Filofteia Bălan, Mihai Ilie, Gheorghe Istrate, Ion Ciuplea şi încă mulţi alţii, descoperind la fiecare aceeaşi patimă nobilă pentru păstrarea tradiţiilor pastorale şi grijă pentru îmbunătăţirea condiţiilor de achiziţie a produselor, pe baza unor mai avantajoase şi riguroase criterii, despre care am mai scris la această rubrică. Frumuseţea şi inedita nedeii de la Rucăr sînt greu de prins în cîteva pagini şi imagini. Totul însă pledează pentru permanentizarea acestor preocupări şi ridicarea lor la scara fiinţei de secol şi mileniu; nu cîştigarea diferitelor întreceri contează acum, ci transmiterea experienţei acestora generaţiei tinere. Dragostea de vatră, am revăzut aici, înseamnă şi casa frumos împodobită şi cîntecele pastorale interpretate de artistul Tudor Gheorghe, invitatul special al rucărenilor, şi schimbul de experienţă dintre bătrînii baci şi felul în care specialiştii Asociaţiei chinologice au reuşit să impună trecerea cîinelui ciobănesc carpatin în rîndul raselor valoroase şi bulzul cu brînză de burduf şi gardurile împodobite cu ştergare, cuverturi şi covoare ţesute în război şi lupta ciobanilor cu fiarele pădurii. Despre toate acestea vom mai avea ocazia să scriem. Părinţii noştri, Carpaţii, sînt un izvor nesecat de subiecte şi meditaţii. Pînă atunci însă, intrînd în iarnă, să avem un gînd bun, nostalgic şi tînăr pentru toamna rucăreană.

VALENTIN HOSSU-LONGIN

Dumbrava minunată a copilăriei

UNDE FUGIM DE-ACASĂ?

Aveam — eu şi fratele meu — cam vîrsta [illegible], cînd — împreună cu doi prieteni — am hotărît s-ajungem la Snagov. Fireşte, n-am crezut necesar să mai cerem şi încuviinţarea părinţilor. [illegible]

Numai treizeci de ani despart vremea copilăriei mele de aceea a copiilor mei. [illegible]

[illegible] Bucureştii — şi ca el, toate oraşele noastre mari, au la îndemînă [illegible] de lunci, rîuri, păduri, coline. [illegible] Drumul spre dumbrava minunată, prin care trebuie să treacă orice copil.

MIHAI CREANGĂ

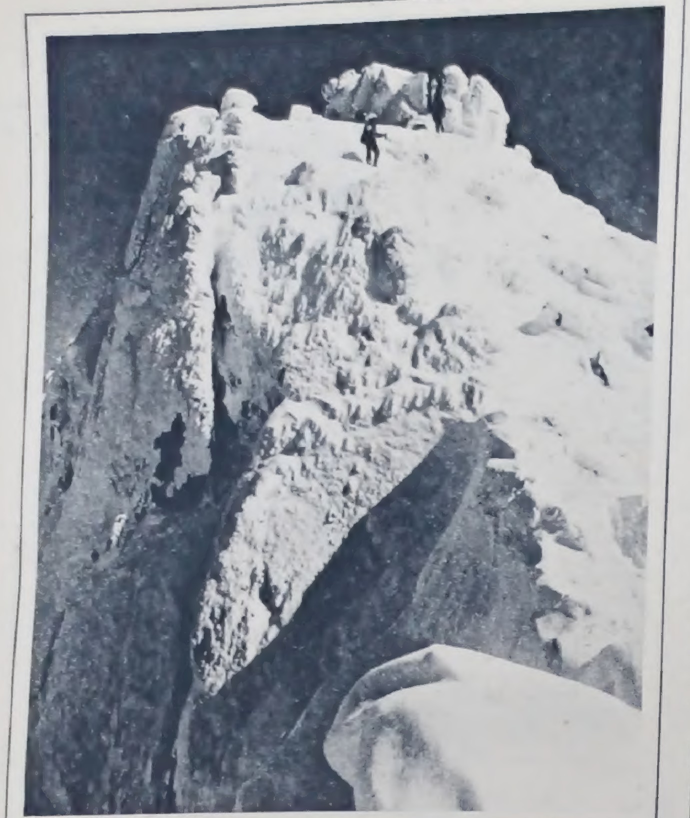

Pastel

EXCELSIOR

Să ne îndreptăm către munți, către aceste înalte prelungiri ale Pămîntului spre Soare, către «acoperișul lumii» care se învecinează atît de mult cu cerul.

Să urcăm munțele pentru deplinătatea bucuriei de a trăi, de a ne simți aproape de puritatea cerului, pe care numai marile creste o îngăduie vederii și inimii. Acolo sus ne vom afla în centrul luminii, al celor mai iradiante culori, al spațiului nesfîrșit. Dincolo de axa cardinală a Timpului vom asculta apele care cad în cele mai cristaline cascade, marele freamăt al pădurilor de brad în acorduri de orgă.

Excelsior *a fost de totdeauna deviza nobilă a omului care a aspirat neconteniț spre înălțimi și cunoaștere.*

ALEXANDRU BALACI

Fotografie de EMILIAN CRISTEA

Ipoteze

ÎMBĂRBURAREA COPIILOR

Prin puținele locuri unde îmbărburarea încă nu a dispărut de tot, copiii, asaltați de jucării mecanizate, așteaptă cu nerăbdare ritualul pe cît de simplu, pe atît de frumos, care începe pe patru decembrie și ține trei zile. După datină, fiecare mamă își ungea copiii cu miere în bărbie, în frunte și în obraji, ca să-i ferească de gilci, de ciumă, de vărsat și de orice alte boli sau deochiuri. În aceste trei zile, copiilor li se interzicea să mănînce fasole sau bob, ca să nu crească bubatul cît ele. Se pare că acest tabu se bazează pe etimologia populară dintre bob și bubat, între care se credea că ar exista o corelație magică. În primele două zile, nu aveau voie să mănînce nici fructe. Abia în cea de a treia zi, copiii găseau dimineața fructe în încălțări. Li se spunea că le-au fost aduse peste noapte de către un moș bun, pe care nu-l poate vedea nimenea. Nimeni nu l-a văzut, dar se spune că în noaptea aceea el coboară din munți călare pe un cal alb ca omătul și are o barbă plină de zăpadă. El e stăpînul lupilor și aducătorul zăpezii. Este ținut ca un ocrotitor al casei, **pentru bunătatea și bătrînețea lui.**

După toate aparențele, se vede că vechimea sa coboară în comuna primitivă, în totemism, pe cînd era adorat strămoșul licantrop (om-lup), deci mai înainte de apariția zeului Apolo Licaon (ucigătorul lupului), credința în licantropi nedispărînd cu totul nici după aceea. Este deci o sărbătoare stră-strămoșească, ce respiră un aer mereu proaspăt de țară carpatică bîntuită de viscole și de lupi, o datină cu aromă de mere coapte după cuptor, foarte plăcută sufletului românesc, ce știe să se bucure de primii fulgi de nea. O tradiție a unui popor statornicit sub poala pădurilor montane și care a primit cu oarecare neîncredere sfinții propagați de cler, bănuindu-i ca aducători de rele mai de grabă decît ca protectori. Între ziua Babei Barbura (o surată a Babei Dochia) și ziua moșului pe care-l știm cu toții din copilărie, era ziua sf. Sava, cel ce umbla cu bubatul pe la copii, deci pus la rangul de gogoriță pentru prunci, susceptibil totuși la un mic peșcheș, ca orice zapciu, pe care îl îmbunau cu trei turte de pîine, de pomană, adică una pe zi, de parcă l-ar fi tocmit la sapă cu ziua. Se pare că pentru mentalitatea folclorică românească, sfinții bizantini sînt cam milogi.

E greu de presupus dacă pe copiii mînjiți cu miere îi emoționau la fel de mult și învățăturile bătrîneții despre soare cum se repetă pe sine în flori și miere, ori despre alchimia luminii în stup sau pur și simplu se alergau ca să se lingă de miere unii pe alții. Însă oamenii maturi acordau cu seriozitate puteri magice acestui aur lichid, fiindcă pînă nu de mult, prin părțile Moldovei, mireasa cînd venea de la cununie în casa socrilor, făcea cu miere multimilenara hieroglifă a soarelui (o linie orizontală și una verticală, simbolizînd cele două principii generatoare) pe cei patru pereți, deci către cele patru puncte cardinale. Datina aceasta trebuie să fi fost deja veche chiar și pe vremea lui Zamolxe, fiindcă izvorăște din străvechiul cult pămîntean al numărului patru, ce a stat la baza filozofiei sale, clădită pe simbolurile cifrelor. Tînăra pereche primea de la soacră cîte o îngluțitură de miere, ca să le fie traiul dulce, iar hazul începea cînd nora ungea cu miere gura soacrei, ca să îi fie vorbele dulci. Atunci hîtrii buni de glume o necăjeau pe soacră: «vezi că ți-a pus pe limbă ardei!»

Pe valea Teleajenului, îmbărburarea copiilor se făcea mai de mult cu fructele roșii ale călinului, ca să fie rumeni la față. În alte părți îmbărburarea îi mai ferea de **borboase** *(făcături, farmece) făcute de babe, vrăjitoare sau dușmani, peste care avea putere Baba Barbura, favorabilă cauzei binelui.*

Sărbătoarea de la patru decembrie fiind patronată de o babă, practicată de mame, iar numărul patru (considerat de pitagoreici ca număr feminin) fiind implicat de cîteva ori, avem indicii sigure pentru o datare a începuturilor datinii în vremurile matriarhatului. De-a lungul mileniilor și mai ales în secolul nostru, străvechea gîndire magico-mitică a căzut în desuetudine, restrîngîndu-se în sfera credulității și inocenței. Însă mentalitatea populară a revalorizat-o în folclor, în domeniul fantasticului, unde bezna se întrepătrunde cu sclipiri poetice, iar platitudinea și sublimul se confundă.

Atenție, părinți, nu uitați să vă îmbărburați copiii cu miere, ca să fie dulci peste an!

RADU NIȚU

Lecturi

RĂZVAN TEODORESCU

Istoria văzută de aproape

O apariție de excepție a Editurii sport-turism este cartea lui Răzvan Theodorescu, intitulată în mod simbolic **Istoria văzută de aproape**: călătorind, autorul face istoria artelor, explicînd inscripții, descriind și comentînd documentat arhitecturi, revelînd frumuseți nebănuite, descoperind în mod personal muzee etc. Lucrările sale anterioare se înscriu în domeniul istoriei artelor și civilizațiilor; cea de față fără să se abstragă rigorilor cercetării are un caracter mai eseistic, plasîndu-se la limita dintre literatură și comentariul istoriografic.

Răzvan Theodorescu ne propune o călătorie umanistă, și cum putea fi ilustrat mai bine caracterul umanist al cărții decît începînd cu Grecia! Călătorind de la Atena la Sparta, întîlnind atîtea mărturii ale extraordinarei civilizații grecești, autorul își încheie primul eseu cu o frază ce poate fi considerată o axiomă a cărții: «în fața unor derizorii ruine, precum cele ale Spartei vechi și cu imaginea triumfului armoniei în marmura de pe Acropola Atenei va înțelege oricine, fără rostirea vreunui cuvînt, de ce istoria se află întotdeauna de partea celor ce au ajuns în avangarda ei».

Un eseu tratează tema bestiarului în arta europeană: bestiarul simbolic vechi oriental, heraldicul artei de stepă, plasticul celei greco-romane, demonologicul medieval etc. Un altul se ocupă de «Cassiodor și mozaicurile Ravennei».

Continuîndu-și drumurile sale europene, cu alte cuvinte continuînd descoperirea istoriei, văzînd-o de aproape, Răzvan Theodorescu ne propune o altă definiție a evului de mijloc («Strălucitul ev întunecat»), această epocă pe care istoriografii au considerat-o uneori o «pată», un hiatus în evoluția artelor, e reconsiderată aici drept o perioadă esențială în formarea gustului european, o punte necesară «între două epoci majore ale istoriei».

La Aachen, autorul se întîlnește cu epoca lui Carol cel Mare, la Viena admiră un tezaur românesc din Banat (23 de vase de aur descoperite în 1799 la Sînnicolaul Mare), la Chartres rămîne extaziat de vitraliile catedralei ca și de arhitectura gotică civilă a orașului, elemente prin care se pot înțelege și rigoarea, dar și fantezia spiritului francez, la Siena întîlnește (imaginar) pe goticul pictor sienez Simone Martini, dar și pe modernul (chiar modernistul) Giorgio de Chirico, pe valea Rinului se întreține într-un dialog, de loc fantast, cu Goethe și Beethoven; mergînd la Arezzo descoperă o paralelă cu mănăstirea moldavă de la Pătrăuți, la Torun își aduce aminte de Copernic, la Muzeul Cluny din Paris ne dezvăluie taina din tapiseriile inorogului etc.

La fel de bogate sînt referințele la istoria artelor noastre, de la broderiile mănăstirilor la muzeul Goleștilor, de la mărturia ceramicii la capodoperele lui Brâncuși de la Tîrgu Jiu etc.

Am vrea să menționăm că volumul este, atît prin ilustrațiile lui, cît și prin tehnografia semnată de Petre Popescu un adevărat album de artă.

SEVER NORAN

Siria - drumuri de legendă

Cartea lui Sever Noran, autor cu un bogat palmares editorial, e mai întîi o descriere a Siriei, dar o descriere făcută de un român și realizată sub implicațiile actualului dialog politic româno-sirian. În carte, autorul se întîlnește pas cu pas cu românii care construiesc în țara prietenă uzine și rafinării petrochimice, baraje și șosele. Dar se mai întîlnește cu sirienii care au studiat în România și care au devenit un fel de ambasadori-delegați ai patriei noastre la Alep sau la Damasc. Sever Noran îi pune și pe unii și pe alții să povestească, să vorbească despre Siria și din acest punct de vedere cartea devine prin descriere un roman cu un singur erou: Siria. În plus, reporterul — pentru că **Siria — drumuri de legendă** e și un bun reportaj turistic — se informează din ghiduri, din tratate de istorie, din experiența altor călători.

Siria veche era legată de România prin cîteva nume, printre care acela al marelui arhitect Apolodor din Damasc, genialul constructor, la comanda împăratului Traian, al podului de peste Dunăre, de la Drobeta-Turnu Severin, este legată azi printr-o colaborare laborioasă. În tot timpul călătoriei pe care Sever Noran ne-o propune este scoasă în evidență această duală luptă pentru cucerirea viitorului. Călătoria este proiectată la limita dintre legendă și istorie. În fiecare oraș, în fața fiecărui monument, în fiecare muzeu ne este prezentată mai întîi legenda urmată sau confirmată de documente, încît expunerea pare după modelul Halima un fel de 1001 de legende urmate de 1001 de documente. Desigur, aceasta e o metaforă a cărții. Călătoria e o aventură umană, instructivă și plăcută în istoria mai veche și mai nouă a Siriei, în geografia ei, necunoscută pentru mulți dintre noi, în cultura acestei țări despre care au scris Lamartine sau Loti. Intrăm, cu ajutorul lui Sever Noran într-un Alep arhaic sau într-un Damasc desprins din culorile impresioniștilor, întîrziem prin pitoreștile bazare, vizităm chiar case particulare, aflăm secretul bucătăriei siriene, ne extaziem în fața costumelor tradiționale, asistăm la lupta dintre nou și vechi.

Cartea e plină de informații culturale care-l pot pregăti pentru o călătorie în Siria pe orice turist, ca de exemplu legătura dintre conturul facial al personajelor marelui pictor toledan El Greco și fețele femeilor siriene. El Greco fusese ucenic în Creta, ucenic al lui Ioan Damaschinul, de origine siriană, cum îi spune numele, care i-a imprimat un stil. De o importanță deosebită sînt informațiile despre

orașul antic Ugarit, unde s-a născut primul alfabet vizibil din lume, strămoșul alfabetelor fonetice de azi.

Se face, în fiecare pagină, o prezentare comparativă a moravurilor siriene și a celor europene, ni se derulează în mod aproape fidel, un film al unei Sirii în plin marș pentru cucerirea viitorului.

EMIL MANU

APARIȚII EDITORIALE

Mihai Ralea
Note de călătorie
Antologie, prefață, tabel de Florin Mihăilescu
Editura sport-turism
238 p., lei 6,50

Michel de Montaigne
Jurnal de călătorie
traducere, prefață, tabel și note de Anca Christodorescu — Fuerea
Editura sport-turism
279 p. lei 18,50

Coloman Vaczy
Dicționar botanic poliglot
Editura științifică și enciclopedică
1017 p., lei 63

A. și Cz. Centkiewicz
Nu i-a călăuzit steaua polară
Editura Albatros (colecția Atlas)
325 p., lei 20

Dorin Iancu
Prin țările Aurorei boreale
Editura Albatros (colecția Atlas)
150 p. lei 7,75

Horia Matei
Țara cangurului
Editura Albatros (colecția Atlas)
221 p., lei 8,75

Eugen Pop
Chei pentru porțile Anzilor
Editura Albatros (colecția Atlas)
262 p. lei 12,50

Cronica lui Ion Neculce copiată de Ioasaf Luca
(Manuscrisul «Mihail»)
Ediție de Zamfira Mihail și Paul Mihail
Cuvînt înainte de Ștefan Ștefănescu
Editura Litera
263 p. lei 30

Constantin Șerban, Nicolae Moisescu
Curtea de Argeș în documente
Editura sport-turism
71 p. text și ilustrație, lei 19

Mișu Davidescu
Drobeta în secolele I—VII e.n.
cu o prefață de prof. dr. doc. Dumitru Tudor
Editura Scrisul românesc
243 p., lei 14

Emil Manu
Roza vînturilor
Jurnal de călătorie
Editura sport-turism
215 p. lei 25

Ștefan Negrea
Expediționari români la Tropice
Editura sport-turism
209 p., lei 25

Eugen Popa
Anotimpuri canadiene
Editura sport-turism
175 p., lei 32

Simion Săveanu
Pe urmele lui Jules Verne în România
Editura Albatros
270 p., lei 8,50

Panait I. Panait
În cumpăna continentelor
însemnări de călătorie în Republica Turcia
Editura sport-turism
158 p., lei 26

Ca un fagure de miere

Acum, cînd iarna și-a urcat carele triumfale pe dealurile vîlcene, ne gîndim cîtă vreme să ascultăm din nou ecoul cîntecului popular, într-o adîncă plecăciune către vară. E în el relevată la ceasul ploilor și ninsorilor amintirea ierbii grase și-a frunzei crude, a mughiranului și nucului, așa cum a atins-o și-a iubit-o sufletul ce-a aprit-o în doine și cîntece păstorești și-n balade, adunate prin strădania lui Traian Cantemir într-o antologie tipărită de Centrul județean de îndrumare a creației populare și mișcării artistice de masă din Rm. Vîlcea. Le-au spus, precum le-au apucat din bătrîni, oameni de aproape 80 de ani ca Ion Diaconu din Folești, alții în floarea vîrstei ca Petre Dogan din Cîrmenari sau Gheorghița Dobra din Budești, un lung șir de păstrători ai cuvîntului și metaforei anonime rostite pe la Săliștea-Măleia, Oldnești, Vlădești și Hurezu, la Vaideeni, Govora, Măglași, Fișcălia, Titești, Boișoara...

Hai, Lenuță, prin pădure
Dorurile să ne fure
Să dormim în pat dă flori
Dă cu sară pînă-n zori
Să dormim pă pat dă braț
De-alaltăieri pînă az...

Nici la toamnă, nici la vară,
Să fac fetele să moară...

*

Foaie verde iasomie
Măria mîndă, Mărie,
Dărui-te-ar mă-ta mie
Numa-n rochie și-n ie
C-așa mi-ai fost dragă mie
Din mică copilărie
Dă cîn' ne jucam pin vie...

Mîndra, ochișorii tăi
Sînt cireșe în altoi
Care-s coapte la răcoare
Și nu-s atinse de soare,
Care-s coapte la pămînt
Și nu-s atinse de vînt...

*

Foaie de bobului
Dă-i, doamne, și omului
Ce i-ai dat și codrului
Codrului i-ai dat frunzișă
Și omului dă-i drăguță...

Mi-a dat sfat frunza dă prun
Să iubesc și să nu spun,
Mi-a dat sfat frunza de salce
Să iubesc pă cine-m place,
Mi-a dat sfat frunza dă nuc
Să iubesc și să mă duc...

*

Foaie verde simisic
Trecea Leana pă colnic
Cu cămeșa lic, lic, lic,
Cu papucii pic, pic, pic...

Foaie verde iozuară,
Fă Mărie Mărioară,
Tu n-ai casă, nici cămară,
Fă-ți un pătișor afară
Sub un măr, sub un agud,
Cînd oi trece, să te-aud,
Să mă plec să te sărut.

*

Foaie verde flueri de fîn,
Mă fac fetele bătrîn,
Dar nu fac în ciuda lor,
Nici la toamnă nu mă-nsor.

Leagănă-te, vîrf de brad,
Că și eu m-am legănat
După cine mi-a fost drag.
Leagănă-te, tu, fîguț,
Doru mieu n-am cui să-l spui.

GLASUL DIN NOAPTEA DE COLINDE

Sînt iarăși copil în noaptea de colinde, stau la geam și ascult.

Ca și atunci cuvintele ajung la mine fără sens, doar glasul părintelui meu se detașează miraculos din corul de voci pe lîngă care auzul meu a trecut, îl prind ca aburul și ca raza venită iluzoriu în palmele mele, mă concentrez asupra clipei și clipa se dilată, cuprinde nesperat copilăria mea, adolescența mea și tinerețea mea vegheate în mica, dulcea, cea mai frumoasă geografie a curții casei părintești.

Erau ultimii cîntăreți, El și prietenii lui, ceata lor era un omagiu pe care oamenii vîrstnici cu casele lor de copii îl aduceau celor dragi și oricît m-aș strădui acum să-mi amintesc sensul acelui mic colind pe care ei îl repetau neschimbat o singură noapte pe an în toată viața lor de bărbați, cuvintele rămîn rătăcite în universul imaterial al amintirii mele. Doar glasul tatălui meu persistă neînchipuit de melodios și încet, neînchipuit de bărbătesc și de tandru. Cînta pentru Mama și noi, și sufletul meu de copil asculta lipit de fereastră.

E prea tîrziu acum să-l mai aud sevea, iar glasul lui vine azi de departe, din secrete și nevăzute amvonuri. Eu izbutesc să-l prind încet și ireal, și din oceanul lung al drumurilor mele mă-ntorc urmîndu-l ca pe-o stea în noaptea de colinde și mă opresc o clipă să-l ascult, copil cu sufletul lipit de geam.

DOINA ROȘU

File din istoria turismului românesc

SOCIETATEA CARPATINĂ ARDELEANĂ A TURIȘTILOR

În atmosfera propice pentru călătorii din a doua jumătate a secolului trecut, constituirea asociațiilor turistice în România apare ca un fapt firesc. La fel ca și în celelalte țări europene, ele sînt consecința unor inițiative particulare, propunîndu-și, încă de la început, efectuarea drumețiilor la munte, construirea unor adăposturi și cabane, editarea unor publicații. Cele mai vechi grupări turistice în țara noastră sînt **Trinitatea vremelnică** — alcătuită în 1869 din pictorul Nicolae Grigorescu, botanistul Dimitrie Grecescu și chimistul Alfred Bernath — și **Societatea carpatină ardeleană**, înființată la Brașov în 1873. Șapte ani mai tîrziu, în 1880, la Sibiu, la propunerea unor magistrați, profesori, medici și geografi se constituia o nouă societate turistică — **Siebenbürgische Karpathenverein**, adică **Societatea carpatină ardeleană a turiștilor**. Actul de naștere al S.K.V. a fost semnat în adunarea generală din 28 noiembrie 1880, cînd a fost ales și comitetul de conducere, avînd ca președinte pe Karl Conradt. Scopul societății turistice din orașul de pe malul Cibinului era formulat cu multă claritate chiar în articolul 1 al Statutului: «Scopul Societății carpatine ardelene a turiștilor este de a face accesibili Carpații Transilvaniei și ținuturile învecinate, de a-i cerceta din punct de vedere științific, de a-i descrie și de a răspîndi rezultatele astfel obținute, de a facilita accesul în diferite locuri interesante de aici, în special de a intensifica și a răspîndi interesul pentru acești munți». Inițiatorii S.K.V. își propuneau, așadar, un program complex, care urmărea, pe de o parte, cercetarea științifică a Carpaților României, iar pe de alta, popularizarea și înlesnirea accesului în sihăstriile lor. În acest scop, încă de la debut, societatea sibiană preconiza o activitate susținută prin publicații, conferințe, excursii colective, acțiuni concrete, privind construirea adăposturilor, executarea marcajelor, selecționarea și instruirea ghizilor. Pornind la muncă, toți membrii noii grupări turistice — români și sași — au depus eforturi susținute pentru finalizarea programului elaborat inițial. Astfel, a fost tipărit, încă din 1881, **Anuarul (Jarbuch des Siebenbürgischen Karpathenverein)**, publicație care a apărut, fără întrerupere, pînă în 1944. Au fost construite — în cei peste 60 de ani de activitate (în 1944, S.K.V. a fost, practic, desființată) — circa 50 de case de adăpost, au fost executați mii și mii de kilometri de marcaj. În paralel, s-a desfășurat o extrem de bogată colaborare cu alte societăți turistice din România și de peste hotare. În acest sens, este grăitor un amănunt: încă din anul înființării, **Societatea carpatină ardeleană a turiștilor** cuprindea membri cotizanți de pe întreg teritoriul țării, din orașe ca București, Giurgiu, Bistrița, Brașov, Reghin, Năsăud, dar și din localități aflate dincolo de granițe, ca Viena, Frankfurt am Mein, Londra. Această deschidere către spații geografice situate la depărtare de Sibiu era un semn că inițiatorii noii societăți turistice facilitau cunoașterea frumuseților Carpaților în arii cît mai largi. De altfel, atît centrala S.R.V., cît și secțiile sale au obținut rezultate deosebite în privința realizărilor concrete. Realizări care au fost consecința unei munci perseverente, remarcîndu-se, în acest cadru, atît sașii, cît și românii din orașe ca Năsăud, Bistrița, Brașov, Reghin, Făgăraș. Conlucrînd intens cu celelalte organizații turistice românești, ca **Societatea turiștilor din România, Turing — Clubul României, Clubul turistic bănățean** și altele, **Siebenbürgische Karpathenverein** s-a remarcat ca o asociație turistică foarte dinamică. Ea a contribuit imens la dezvoltarea ideii de turism și a practicării excursiilor. Iată de ce, acum la împlinirea unui secol de la înființare, se cuvine să-i consacrăm un moment de aducere aminte...

VALENTIN BORDA

Mica enciclopedie a drumețului

NEAJLOVUL

Apă a cîmpiei, Neajlovul e mai degrabă un rîușor decît un rîu, cu albie îngustă și meandrată, ce poate fi trecută cu pasul pe mai bine de 3/4 din cei 150 km, cît măsoară el de la izvoare pînă la vărsarea în Argeș. Și totuși, poziția sa — arc de cerc în jurul Bucureștilor, paralel cu Argeșul — ca și lunca largă pe care o formează, ca și locurile istorice pe care le străbate, îl fac, de la un anume punct, interesant pentru turism.

Neajlovul se naște în dreapta acumulării Golești de pe Argeș, nu departe de autostrada București-Pitești, adunînd apele unor pîrîuri din raza comunelor **Oarja** și **Căteasca**. Înainte de comuna **Morteni** el intră în județul Dîmbovița, primind — lîngă satul ce-i poartă numele — cel mai important afluent al cursului superior: Neajlovelul. Trecînd prin **Uliești**, Neajlovul întîlnește DN 61 (ce-l va întovărăși o vreme pe malul stîng), intrînd apoi într-o zonă de exploatări petroliere ce era — pînă acum vreo doi ani — și o sursă a poluării sale. Trece prin **Corbii Mari**, primind pîrîul Holboca, intră în județul Ilfov, prin **Vînătorii Mici**, primind pîrîul Baracu și ajunge la **Crevedia Mare**, după care — tot din dreapta sa — îi vin apele Chipicanului. Aici, rîul are luncă largă și frumoasă cu pădure pe malul drept. Ne aflăm la numai 33 km de București pe care cursele IRTA de la autogara Militari îi parcurg în cca. trei sferturi de oră. Pentru sfîrșiturile de săptămînă ale verii, cînd ștrandurile bucureștene gem de lume, un posibil loc de popas poate fi și Crevedia Mare în punctul numit Cetatea Fetei. Coborînd spre sud Neajlovul primește, după comuna **Bucșani**, apele Dîmbovnicului, trecînd apoi pe sub calea ferată București-Videle-Roșiori, pentru a-și împărți albia în două și, uneori, trei brațe, prin dreptul comunelor **Clejani**, **Bulbucata** (după care traversează șoseaua București-Alexandria, DN 6), **Iepurești** și **Singureni**, unde primește pîrîul Bălăria, pe care-s mici lacuri de acumulare. În satul ce poartă numele căpitanului Valter Mărăcineanu, erou al războiului de la 1877. În sfîrșit, la **Călugăreni**, Neajlovul întîlnește ultimul său mare afluent: Cîlniștea. Sîntem la 25 km de București (cursa IRTA de la autogara Filaret), pe DN 5, pe șoseaua ce duce la Giurgiu. Călugărenii au intrat de două ori în marea istorie a neamului nostru: prima oară la 13 august 1595, cînd oștenii lui Mihai Viteazul înfring armatele turcești comandate de Sinan Pașa, într-o luptă aprigă, în care — după cum zice letopisețul cantacuzinesc — «și apa era amestecată cu sînge». Locul acelei bătălii poate fi cu ușurință recunoscut; iată descrierea lui Vlahuță: «...la locul numit Vadul Călugărenilor. Aici, drumul spre București trecea printre două dealuri acoperite cu păduri. Valea era îngustă și mlăștinoasă. La intrare era un pod lung de lemn peste băltoacele Neajlovului. Mihai trecu podul și se așeză în strîmtoarea aceasta ca-ntr-o cetate.» Pe podul de piatră de astăzi, două basoreliefuri (sculptor: Constantin Baraschi) comemorează bătălia. Aceluiași eveniment îi sînt închinate biserica lui Matei Basarab (1644), el însuși ostaș al lui Mihai Viteazul, crucea lui Șerban Cantacuzino (1682) și monumentala cruce de piatră a sculptorului Oscar Späthe, ce dă și numele dealului la poalele căruia a avut loc lupta. În noiembrie 1916 răsună pentru a doua oară în istorie numele Călugărenilor: atunci a avut loc bătălia de pe Neajlov și Argeș, care — scrie Constantin Kirițescu — «a fost cea mai mare bătălie care s-a dat în prima perioadă a războiului nostru (pentru întregirea neamului — n.n.).» Pentru a doua oară, apele Neajlovului s-au amestecat cu sîngele eroilor. Tot Kirițescu scrie: «Neajlovul și Argeșul n-au putut fi, pentru România, ce au fost Ourcq și Marna pentru Franța. Prea a fost mare disproporția de puteri și prea ne-au fost împotrivă împrejurările. Dar în fața marilor aliați, care au privit lupta inegală și în fața urmașilor, care ne vor judeca, avem dreptul să ne mîndrim cu această nenorocoasă dar glorioasă pagină de istorie...»

La circa 4 km de Călugăreni, după șoseaua dintre satul **Brăniștari** și comuna **Mihai Bravu**, Neajlovul formează **lacul Comana**, o baltă întinsă pe 22 kmp, cu tainice cărări de apă între ziduri de stuf, papură și rogoz, unde poți regăsi în mic tot farmecul Deltei, din primăvară pînă toamna poposind aici berzele, rațele și gîștele sălbatice, **egretele**, **cîlifarii** și **cormoranii**. Pe măgura din dreapta lacului începe pădurea (10 000 ha), cu o rezervație (200 ha) de bujori sălbatici, mărgăritar, ruscus, tei și stejar. În iunie, cînd înfloresc teii, Comana întreagă stă scăldată în parfumul lor. Comuna **Comana** (peste 10 000 locuitori) se află la doar 21 km de București pe șosea (cursă IRTA din autogara Filaret) și la 23 km pe calea ferată (din gara București-Progresul). Cu cîțiva ani în urmă se proiecta aici «un sat turistic cu han-motel, case de vacanță, restaurant — cherhana, camping, cabană de vînătoare și pescuit, ambarcațiuni și debarcader» (vezi «R.p.» nr. 4/1976). Dar — ca și în alte locuri, din păcate — satul turistic n-a ajuns să devină realitate nici la Comana. Aici, la 1462, Vlad Țepeș a înălțat o mănăstire-cetate de lemn, pe locul căreia marele paharnic Radu, ajuns domn sub numele de Radu Șerban Basarab (1602—1611), ridică în anul 1588 o nouă mănăstire-cetate, înconjurată cu ziduri masive de piatră și cărămidă îngustă, prevăzute cu metereze și turnuri de apărare. Refăcută la 1700 de vel vornicul Șerban Cantacuzino, Comana e din nou restaurată în 1970.

Întregul ansamblu (comuna, lacul, pădurea și monumentul de arhitectură), pe care-l reprezintă Comana, se cere protejat. Pentru că, la mică distanță de București, el poate rămîne un microunivers rustic și natural cu toate datele unicatului. Din păcate, zona lacului a început să se degradeze: gunoaiele menajere sînt aruncate pe malul lui, chiar sub zidurile mănăstirii; flora bălții dă primele semne îngrijorătoare: stuful se împuținează, nuferii și plantele acvatice s-au rărit în vara ce a trecut. Sînt, poate, semnele unor poluări recente. La Consiliul Național al Apelor ni s-au arătat diagramele și rezultatele analizelor periodice efectuate în cele patru puncte de observație de pe Neajlov: 1. În amonte de satul Ciupa, unde apa apare degradată, poluări cu cloruri. 2. În amonte de confluența cu pîrîul Izvor, unde clorurile scad (autodepoluare) dar apare amoniacul, provenit din complexul de porcine de la Ciupa; totuși, de aici Neajlovul e o apă de categoria a doua, adică bună pentru irigații, industrie, piscicultură de cîmpie. 3. În amonte de confluența cu Dîmbovnicul rămîne o apă de categoria a doua, la unii indicatori (reziduuri de cloruri, sulfați ș.a.) fiind chiar o apă de categoria întîia. 4. La Călugăreni — unde se măsoară și debitul său: între 6 mc/sec și 112 mc/sec la o viitură, în 1979 — Neajlovul este tot un rîu relativ puțin poluat, fiind — de pildă, la capitolul oxigen dizolvat — tot o apă de categoria întîia, doar la amoniac, sodiu și fenol, încrînd în categoria a doua. Și totuși, balta Comanei a dat semne rău prevestitoare în anul acesta. Sugerăm Inspectoratului județean Ilfov al apelor o foarte atentă supraveghere a zonei, fapt ce trebuie să preocupe și Consiliul popular județean. Căci Comana este, cum am mai spus, o oază de farmec și pitoresc natural ce trebuie păstrată și pentru ziua de mîine.

Din lac, trecînd pe sub podul căii ferate București-Giurgiu, Neajlovul iese larg și adînc, creînd aproape imediat o mică insuliță. El curge domol între un dig (pe malul stîng) și o pădure (pe malul drept, mai înalt). Este partea cea mai frumoasă de pe tot cursul lui curgător. Și am văzut aici — e drept, la prostovol — prinzîndu-se pește cu sacul. Peste circa 6 km, Neajlovul întîlnește Argeșul, în care se varsă, chiar în dreptul comunei **Gostinari**.

MIHAI CREANGĂ

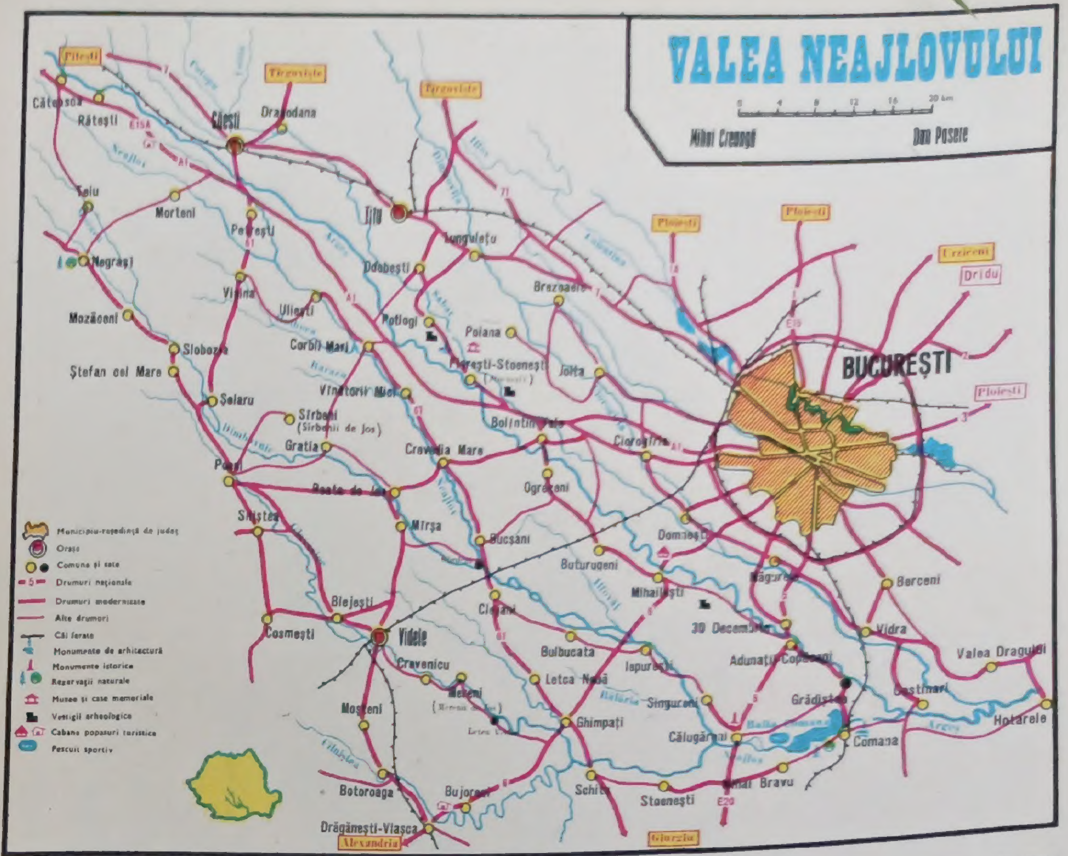

TURISM NAUTIC PE NEAJLOV

Mărturisesc că, după Bistrița și Cheile Dîmboviței, chiar și numai după Argeș, un drum cu caiacul pneumatic pe Neajlov părea o floare la ureche. Mă gîndeam la două etape: 1. Crevedia Mare — Călugăreni și 2. Călugăreni — Gostinari. În fapt, prima etapă s-a desfășurat pe distanța Crevedia Mare — Crevedia Mare! Căci, după ce am ajuns în luncă, luîndu-o epe drumeagul de lîngă poștă și sperînd cîrdurile de gîște, am constatat că rîușorul — nu mai lat de 5—6 metri — eare portanța». Din loc în loc am văzut însă un fel de diguri din pari, cu «portițe»: sînt locuri amenajate de localnici pentru pescuit cu halăul sau prostovolul. Nu ni s-au părut — nici mie, nici lui Mihai — capcane prea grele pentru «Ogarul Cenușiu», caiacul meu ușor manevrabil. Și nici n-au fost, deși erau destul de dese. Trecem vreo șapte «portițe», voioși sub soarele lui octombrie, intrăm într-o îngustare a albiei, bucurîndu-ne că ne sporește viteza, ne ferim capetele de cîteva sălcii aplecate deasupra apei și... brusc, o baie rece! Pescuim tot ce se mai poate pescui, în vreme ce eu observ pricina: compartimentul din dreapta s-a desumflat, după o sfîșiere mare, în formă de «L». Nici vorbă de reparat aici. Apa e... gheață, așa că ieșim pe mal, deși Mihai ar vrea să încerce să găsească aparatul de fotografiat, pe care nu-l asigurasem, convinși că rîulețul ăsta nu ne poate face figuri. Adevărul e că de la Crevedia Mare e încă riscant să încerci coborîrea cu bărci pneumatice: sub apă, nevăzute, sînt o mulțime de cioate ascuțite, care pot sfîșia orice pînză cauciucată, cît de rezistentă ar fi ea. M-am convins, după ce l-am atins pe cel ce ne «scufundase» pe noi. Trecuse vreo oră de la prima baie și am intrat să desfac cîrligele și plumbul de la undiță. Tot bîjbîind după ele, dau cu piciorul peste ceva, mă scufund și... ies strigînd «Evrica!». Găsisem aparatul de fotografiat. Deci, n-aș sfătui pe nimeni să încerce etapa Crevedia Mare — Crevedia Mare...

În schimb, de la Comana la Gostinari, cu punct de lansare chiar de la picioarele podului de fier (venind dinspre gară, pe calea ferată), sau de lîngă mănăstire (dacă am venit cu IRTA), este o adevărată plăcere să mergi pe apă, așa cum am făcut-o și noi. Și cum vom reveni, pentru o etapă mai lungă, ce se poate realiza într-o singură zi, fără a pescui aparate foto: Călugăreni — Gostinari. Desigur, la primăvară...

DAN PASERE

Profesiunile din turism: şoferul

Omului de la volan, muncitorului anonim în mîinile căruia stau de fapt viețile noastre în timpul călătoriei, mîinile sigure şi ochiul atent care scrutează neobosit [illegible] sau noaptea, [illegible] turismului intern, din care excursioniştii grăbiţi şi pălăvrăgi nu [illegible] adesea decît o siluetă [illegible] uneori aplecat peste comenzi, i se dedică aceste rînduri care i-ar vrea un binemeritat omagiu. [illegible] cazul altor profesii, [illegible] pentru că atît în călătoriile mele, cît şi în cele ale colegilor mei, redactorii acestei reviste, am întîlnit pretutindeni acelaşi înalt profesionalism şi aceeaşi caldă solidaritate şi omenie la toţi şoferii din Ministerul Turismului, cu care am avut de [illegible] zi de zi [illegible] kilometri [illegible] tot [illegible].

Dacă în alte profesii oamenii mai pot să nu corespundă întrutotul, un şofer în turism nu poate fi decît foarte bun. Căci pe lîngă grava răspundere a vieţilor omeneşti, el răspunde într-un fel, atît de buna desfăşurare a programului, cît şi de buna dispoziţie care trebuie să domnească în timpul unei excursii. Imaginaţi-vă un autocar care [illegible] şi un şofer nervos [illegible] transport în comun şi toţi [illegible] cum ar arăta o astfel de excursie. Şi nu-i deloc uşor să fii destins şi calm cînd conduci o maşină imensă într-un trafic aglomerat şi pe şosele [illegible] să-i înţelegi [illegible] kilometri adesea într-un ritm de extenuare [illegible] timp pe care îl petrec aceşti oameni cu maşinile lor călătoare acasă, în sînul familiei [illegible] hotelurilor, [illegible] [illegible] să gîndeşti decît că trebuie să se odihnească pentru drumul de a doua zi, în timp ce ceilalţi mai întîrzie, poate, la un pahar de vin şi la poveşti vesele. Cîte duminici şi cîte sărbători le petrec în scaunul acela de volan, la bordul maşinii decorate cu etichete sau insigne sau steguleţe, să parcă mai apropiată, mai altfel, decît toate celelalte. [illegible] sărbătoresc [illegible] anului, în preajma revelionului şi chiar în noaptea cea mai festivă şi de petreceri a Anului Nou, mulţi dintre ei, şoferii turismului nostru, sînt departe de casă, spre [illegible] şi bucuria tuturor excursioniştilor cu autocarul. Vă propun deci, în acele momente, să înălţăm un pahar şi un gînd bun pentru eroii acestei rubrici. Eroi care [illegible] de bun în meseria lor şi în stare [illegible] oricînd ca un mai greu [illegible] de pretutindeni. Adesea am [illegible] exclamaţii de încîntare [illegible] şoferilor români. Mi-amintesc cu mîndrie de remarcile elogioase ale unor călători ce ne-au vizitat ţara, călători şi în tunele şi greutăţile conducerii autocarului. Şi fie că şoferii aceştia se numesc Matache Paul, Petru Ion, Gh. Simion, pe care i-am cunoscut personal şi i-am îndrăgit, fie... alţi mulţi pe care nu-i cunosc şi doar le-am caută numele, să ajungă să familiarele maşini albastre ale Ministerului Turismului [illegible] pe mîinile cele mai pricepute şi sigure din cîte s-ar afla printre şoferi. În numele tuturor călătorilor români şi străini, permiteţi-mi să le urez din suflet la toţi lucrătorii din turism cu volanul, accelerarea, frîna şi schimbătorul «La Mulţi Ani!» şi «La mulţi kilometri parcurşi în viaţă şi în meserie».

DAN CONDEESCU

Hai la drum!

AUTOGĂRILE -DISCURS DESPRE ITA, „FAETONUL" DRUMEŢULUI NESOFISTICAT

banii mei, o, fata mea»: maica miresii îşi plînge fata ce pleacă de-acasă, «bănuind» **(a bănui înseamnă în partea locului a regreta)** însă şi după înstrăinarea averii — «Plînge şi se jelcuieşte/ După fiică-şi bănuieşte/ După fiică, după ţol/, După doi boi din ocol/ După ţol şi după faţă/ După doi boi din poiată». Aceeaşi idee o regăsim în repertoriul obiceiurilor de iarnă, într-o colindă, «Duminică dimineaţa», care circulă şi la Călaţa, la Călăţele, la Domoşu ori la Mărgău. În ea se povesteşte cum «fata dalbă» aleargă la fîntînă, unde vede «cai împripo-naţi» şi vestind despre ei maică-şi, aceasta răspunde: «Alelei, fiicuţa me/ Aceie nu-s căluşei/ Că sun' peţitorii tăi/ Viu la mine, cer pă tine./ Pîngă (pe lîngă) tine, cer mult bine:/ Cinci sute de oi cornute/ Şi pe-acite încă, sute./ Şi cer plug cu patru boi/ Şi plugarii amîndoi».

— Într-un frumos cîntec de pe Valea Drăganului, pe care-l citaţi în culegerea dumneavoastră, este vorba şi despre o beţie mai puţin obişnuită.

— Acela unde se povesteşte despre «dealu' lui Lilionus», pe care: «merge caru'/ lui Iuăn/ Caru merge-nptiedicat/ Şi-Ionel ptierit de bat/ Dar nu-i bat de băutură/ Ci-i bat de farmecătură/ Şi cine l-o fermecat!/ Două nane dintr-alt sat». Prezent în multe şi foarte izbutite formulări în toată creaţia noastră populară, comicul formează — ca şi în cea mai mare parte a strigăturilor — substanţa unei întregi categorii de cîntece distractive, pe ale căror melodii se şi dansează, de predilecţie la petreceri. Tot despre Ionel, «mort de beat», culcat pe-un «mîndru pat de bradă, ecolo-n susu-i mai în susă», zice în ritm săltăreţ — «hop şi sip, sip» — un cîntec: «Şcoală Ionel din pat,/ Că murgu' ni l-o furat/ — N-ai văzut murguţu meu?/ — Ba, poate, că l-am văzut,/ Dacă nu l-am cunoscut./ Da, l-ai putut cunoaşte,/ Că pe coamă, şade-o doamnă/ Pă spinare, poartă sare/ Şi din nări, ţipă ţigări,/ Şi-n gură, fierbe pasulă/ Şi la coadă-i cu şoşoadă». Într-un cîntec de pe la Bucea, năravul băuturii e satirizat tot cu participarea murgului: «Murgule cu coamă rară,/ Ia-mă-n şeauă, du-mă-n ţară./ Te-aş lua ci nu-mi pai (pari) greu/ Dar mai greu nărevu tău/ Cînd pe lîngă crîşme treci/ Tu, de toţi parii mă legi./ Şi tu bei, şi tu mînînci/ Şi de murgul tău te uiţi».

— O aceeaşi temă are şi foarte cunoscutul cîntec «Vine hulpe di la munte».

— Ritmul melodiei este subliniat aici de o amuzantă înşiruire de onomatopee care imită parcă mersul ameţit al lui Ion: «Vine hulpe di la munte/ **Salnicu, palnicu, culcupar, pana/ zdobina, nai, rupci, cupci**/ Că Iuăn îi mort de bat/ Şcoală Ioane din pat/ Că murgu ţ-l-o furat». Circulă în mai multe sate — la Bedeciu, Rişca-Lăpuşteşti, Dîngău Mic şi Mare — cîntecul «M-o mînat mama la capre», unde într-o hazlie suită ritmică de cuvinte onomatopee — «dăr lindumă, flori de mandă, hop — ţup — ţup — şi na măi, na» — se povesteşte întîmplarea păcurarului care şi-a pierdut caprele. După ce urcă «pă un deluţ», acesta se întîlneşte cu un «lupuţ» pe care-l întreabă dacă n-a văzut caprele cu pricina, la care jivina dă următorul răspuns: «Mni plin bingheu (burta) de iele!/ Şi din ţapul cel mai mic,/ Numai coada şi on pic./ Şi din ţapul cel mai mare,/ Numai coada şi-o spinare». Am putea exemplifica, fireşte, de aici înainte, cu un lung şir de cîntece în care efectele comice se împletesc şi chiar temperează, ca o dovadă de luciditate, avînturile cele mai lirice. În caz de dragoste mare, omul îşi ameninţă inima: «Inimioară, fii domoală,/ Ai, na, na, na, na, na, na,/ Că te scot din piept afară,/ Şi te-arunc între hotară,/ Să nu-mi faci atîta boală». Cine se duce «la plug, în coastă» şi-şi «ţipă ochii la o nevastă» poate păţi ca-n cîntecul din Văleni: «Pînă mă uitai la dînsa/ Mi s-or rupt plugul şi bîrsa/ Pînă-mi făcui bîrsă nouă/ Mi s-a rupt grindeiu-n două/ Pînă-mi făcui grindei nou/ Mi s-au singerat un bou/ Pînă l-am desingerat,/ A pierit şi celălalt». Sînt, de asemenea, foarte interesante, acele creaţii în care oamenii se definesc după meleagul lor, alcătuind astfel un fel de caracterologie ritmată: «Dragi mi-s mărginenele/ Că li-s mîndre genile (genele),/ Gurile, sprincenile/ Ochii şi gurţele/ Fetile din cel Pleşu/ Nu ştiu face balmoşu./ Da, să vezi pă mîndra mea,/ Îi ştie face şi mînca/ Şi-oi lua o mărţană/ Ca să ştie face zamă». Despre comuna Negreni, loc unde se ţin şi azi tîrguri tradiţionale, se cîntă astfel la Morlaca: «Cîtu-i tîrgu la Negreni/ Nu-s feciori ca morlăceni, măi/ Cîtu-i tîrgu-n Fechetău,/ Nu-s feciori ca-n satu mneu» — fata lăudîndu-şi-l pe bădiţa morlăcean «cu cioareci şi cu sumana», în întîmpinarea căruia aleargă la poartă, în vreme ce măicuţa ei «o sfădea» — «Lasă, fată, dragostea,/ Şi te-nvaţă-a rîştie (a trece firul de pe fus pe răşchitor)/ Lasă, fată, ficiorii/ Şi te-nvaţă a urzi». La noi, pe Valea Drăganului, la Traniş, în ritmul unei frumoase melodii se poate asculta un scurt şi original basm de iubire: «Mîndruţă din Dealu' Mare/ Urlă (coboară) boii mai la vale/ Pînă boii apă-or be/ Noi mîndruţă ne-om vide/ Pînă boii iarbă-or paşte/ Noi mîndruţă ne-om cunoaşte/ Pînă boii-or hodini/ Noi mîndruţă ne-om iubi/ Pînă boii-or rumega/ Noi mîndruţă ne-om lua».

— Dumneavoastră sînteţi şi un foarte bun cunoscător al dansului popular.

— Chiar am dansat în echipa Casei de cultură a studenţilor! Dansurile şi jocurile din ţinutul Huedinului pot face obiectul unui foarte interesant studiu aparte. Aşa am să enumăr aici doar tipurile coregrafice care sînt: **Învîrtita rară**, care se execută cu un fel de «piedică» şi cu descîntec în ritm, **Învîrtita deasă**, al cărei tempo este, cum o spune şi denumirea, mai săltăreţ, **Roata sau Minioasa**, ce seamănă cu hora oltenească, **Luncanul sau Borodana, Moţasca, Feciorescul de drum** — care se joacă la cununie, **De la mînă feciorescul**, ce se dansează de către femei la Mărgău şi Călăţele, **Căluşeru**, jucat în cerc, după o «plimbare» cu bătăi din pinteni. La maghiari, dansul cel mai des întîlnit este ceardaşul, apoi urmează «legényes», un dans feciorese, căruia, în trecut, îi corespundea, executat de femei, «csosszogós»-ul jucat în cerc, în ritm tropotit.

— Este adevărat că azi, la sat «tot mai mulţi sînt cei care ascultă, decît cîntă muzică populară»?

— E un fenomen ce se poate explica în bună măsură prin pătrunderea la scară tot mai mare în viaţa rurală a radioului, a magnetofonului şi a televizorului. Tocmai de aceea strădania noastră, a celor ce lucrăm nemijlocit în domeniul folclorului, se îndreaptă nu numai spre culegerea, dar şi spre revitalizarea cîntecului şi jocului popular. În ultimul timp, formaţiile de artişti amatori se înmulţesc, le îndrumăm cu toată dragostea şi stăruinţa, iar aici rolul festivalului «Cîntarea României» — care aduce în plină lumină talentele contemporane, redeschizînd drum larg creaţiei folclorice — se dovedeşte a fi un act de cultură cu ecouri excepţionale.

ANDA RAICU

Mapamond

MANILA: SEMNIFICAŢIILE UNEI CONFERINŢE

În toamna acestui an interesul cercurilor turistice internaţionale a fost captat de un eveniment marcant, pregătit cu multă minuţiozitate timp de trei ani de Organizaţia Mondială a Turismului. Este vorba de Conferinţa Mondială de Turism de la Manila, care a întrunit delegaţii guvernamentale din 115 state în dorinţa comună de a dezbate cele mai actuale şi stringente probleme ale turismului.

Convocată după 17 ani de la Conferinţa Naţiunilor Unite pentru turism şi voiaje internaţionale (Roma — 1963), Conferinţa de la Manila şi-a propus ca obiectiv să situeze locul şi rolul turismului în contextul realităţilor economice, sociale şi politice ale lumii contemporane, să sublinieze răspunderea statelor pentru dezvoltarea acestui sector nou şi important de activitate.

Timp de 2 săptămîni la Manila s-au schimbat idei, s-au proiectat experienţe, s-au împărtăşit preocupări şi realizări dintr-un mare număr de state. Au fost angajate dezbateri, uneori aprinse, despre perspectivele turismului la nivel naţional şi internaţional şi s-au căutat consensuri privind direcţiile în care trebuie acţionat pentru ca fenomenul turistic să fie cotat la valoarea lui reală, valorificat în virtuţile lui esenţiale, de vector de valori umane.

A sintetiza în cîteva fraze rezultatul Conferinţei este o încercare hazardată. Documentele Conferinţei — actul declaraţiei finale, apelul pentru pace, ca şi numeroasele rezoluţii adoptate — cuprind o arie tematică largă şi complexă.

În primul rînd, ceea ce a străbătut ca element definitoriu întreaga conferinţă a fost sublinierea rolului statelor, a guvernelor pentru prezentul, dar şi pentru soarta turismului în anii care vin. Turismul este la răspîntia evoluţiilor: una care aparţine trecutului şi care rezervă turismului un rol marginal, în ansamblul facilităţilor de consum social şi alta care vizează necesităţile viitoare de dezvoltare a societăţii, caracterizată de căutări şi eforturi din partea statelor, ale comunităţii internaţionale în ansamblu, de a promova condiţii pentru o lume mai bună şi mai dreaptă, de a ridica tot mai mult calitatea vieţii. În acest cadru s-a exprimat convingerea că turismul, cu întreaga sa paletă de activităţi, nu se poate menţine şi dezvolta decît în condiţii de pace şi securitate, condiţii pe care statele trebuie să le promoveze prin dezvoltarea unor relaţii de înţelegere şi colaborare bazate pe respectul principiilor unanim recunoscute ale dreptului internaţional, pe acţiuni concrete de dezarmare şi deci de uşurare a poverii care apasă pe umerii popoarelor, pe găsirea de măsuri care să ducă la rezolvarea unor situaţii conflictuale şi a dificultăţilor create de criza economică şi financiară cu care este confruntată azi omenirea.

S-a subliniat totodată rolul turismului ca instrument de cunoaştere, înţelegere şi apropiere între popoare, de factor al menţinerii climatului de pace şi de element care concură, în ansamblul instrumentelor folosite de state la promovarea unor relaţii noi, la instaurarea unei noi ordini economice internaţionale.

Una din ideile cheie ale Conferinţei este aceea că, în cadrul politicii de dezvoltare economico-socială a statelor, turismul trebuie considerat, nu atît prin prisma laturilor sale comerciale, cît mai ales prin rolul pe care trebuie să-l joace ca mijloc de realizare a dreptului la odihnă, ca factor de recreere, de cunoaştere şi instruire. Rolul social şi cultural al turismului a fost subliniat în mod deosebit în declaraţia finală, convenindu-se un ansamblu de măsuri care subliniază importanţa democratizării accesului la turism, antrenarea maselor largi de oameni ai muncii la activităţile turistice — cu alte cuvinte promovarea constantă a unor forme de turism de masă.

Necesităţile adaptării continue a turismului la exigenţele contemporane legate de conservarea mediului ambiant, de protecţia şi respectul datorat valorilor culturale şi moral-spirituale ale popoarelor, au fost — de asemenea — subliniate în concluziile Conferinţei.

Aspectele de ordin tehnic şi cele ce s-au referit la sarcinile imediate ale turismului au fost dezbătute, la rîndul lor, prin prisma răspunderii organelor oficiale şi întreprinderilor de turism. S-a insistat asupra necesităţii unei adaptări continue a activităţii de turism la condiţiile impuse pe piaţa mondială de dificultăţile aprovizionării cu energie, pe un plan mai larg de efectele crizei economice şi financiare. A fost avută în vedere oportunitatea intensificării cooperării tehnologice internaţionale în domeniul turismului cu accentul care trebuie pus pe transferul de tehnologie turistică în favoarea ţărilor în curs de dezvoltare şi pe formarea şi perfecţionarea cadrelor pentru turism. În aceeaşi ordine de idei Conferinţa a dezbătut căile şi mijloacele de lărgire ale facilităţilor specifice activităţii de turism intern şi internaţional.

Concluziile şi orientările Conferinţei răspund în bună măsură realizărilor înregistrate în activitatea de turism din România, ca şi preocupărilor de a îmbunătăţi constant această activitate, de a lărgi sfera ei, permiţînd accesul nestingherit al celor mai largi pături ale populaţiei la diverse forme de turism: programe de sfîrşit de săptămînă, de odihnă şi de tratament, de cunoaştere şi instruire în contactul nemijlocit cu frumuseţile naturale ale ţării şi cu valorile economice, tehnice, culturale şi morale ale poporului.

Ca eveniment internaţional de evaluare a potenţialului actual şi de perspectivă a turismului, Conferinţa de la Manila este doar un început. Alte reuniuni internaţionale, menite să dezvolte şi să caute căi de aplicare în practică a recomandărilor acestei Conferinţe, vor avea loc în anii ce urmează. Valoarea Manilei constă, înainte de toate în conştientizarea cercurilor oficiale şi de specialitate că turismul trebuie să capete noi dimensiuni, noi valenţe direct proporţionale cu sarcinile societăţii de a ridica **omul** şi odată cu el lumea de mîine pe noi culmi de civilizaţie şi progres.

VASILE MIRCEA

Drumurile prieteniei

«Să ne bucurăm! Să ne bucurăm! Trebuie vieții, menirea ei — e bucuria. Bucură-te de cer, de soare, de stele, de iarbă, de copaci, de vietăți, de oameni. Și veghează ca această bucurie să nu fie încălcată de nimeni.»

L.N. Tolstoi

EXCURSIILE ANULUI 1981 ÎN U.R.S.S.

Dintre cele peste 40 de trasee organizate în 1981 de Agenția pentru excursii cu turiști români în străinătate: Kiev — Leningrad — Moscova (tren, 11 zile); Kiev — Leningrad — Riga — Moscova (tren, 13 zile); Moscova — Leningrad — Moscova (avion sau tren, 8—12 zile); Moscova — Tbilisi — Soci — Kiev (avion sau tren, 13—15 zile); Moscova — Tallin — Riga — Moscova (tren, 14 zile); Kiev — Tallin — Leningrad — Moscova (tren, 13 zile); Moscova — Leningrad — Tallin — Riga — Vilnius — Moscova (avion sau tren, 15—17 zile).

«Cu fiecare toamnă eu din nou în floare.
Firii mele-i place sub gerul sec, rusesc.
Iubesc din nou cadența de vrăji familiare:
Mi-e somn, mi-e foame, visuri într-una se stîrnesc.
Și sîngele din vine cu năvalnic sprințare
Dorințele în clocot; de-o rîd și-ntineresc.
Și plin mă simt de viață — așa mi-e organismul
(Vă rog fiți buni cu mine, iertați-mi prozaismul)»

A.S. Pușkin

Kiev — Soci — Moscova (tren, 13 zile); Chișinău — Odesa — Chișinău (autocar, 5 zile); Cernăuți (autocar, 3 zile); Moscova — Leningrad — Baku — Erevan — Moscova (tren și avion, 9 zile); Moscova — Suzdal — Moscova (tren sau avion 8—12 zile); Moscova — Frunze — Tașkent — Urghenci — Buhara — Samarkand — Moscova (tren, 19 zile)

«Și apoi după Kursk încep stepele — cît vezi cu ochii. (...) Spun oamenii că acele stepe se întind pînă la marea caldă, unde trăiește pasărea Gamaiun cu dulce glas, unde frunzele copacilor nu cad nici toamna nici iarna... Altfel pe unde n-am fost eu! Am fost și la Romion, și la slăvita cetate a Simbirskului și chiar la Moscova cea cu clopotnițe de aur; am fost și pe Oka — maică bună, și pe Tona cea albastră și pe Volga — maica noastră, și-am văzut multă lume, creștini buni și-am fost în tîrguri cinstite... Și m-aș mai duce acolo... hei, tare m-aș mai duce... Și nu numai eu, păcătosul, sînt și alți mulți creștini care-și rup opincile pe jos, rătăcesc prin lume și caută adevărul... da !»

I. Turgheniev

Moscova — Samarkand — Buhara — Tașkent — Djabul — Alma Ata — Moscova (tren, 18 zile); Moscova — Samarkand — Buhara — Tașkent — Baku — Tbilisi — Moscova (tren, 17 zile); Moscova — Așhabad — Dușanbe — Tașkent — Samarkand — Moscova (tren, 16 zile); Chișinău — Tiraspol — Chișinău (autocar, 5 zile); Cernăuți — Vinița — Cernăuți (autocar, 4 zile); Moscova — Ulianovsk — Moscova (avion sau tren, 8—12 zile); Moscova — Jaroslavl — Moscova (tren, 11 zile); Kiev — Harkov — Rostov pe Don — Moscova (tren, 13 zile); Kiev — Herson — Zaporojie — Moscova (tren, 15 zile); Moscova — Irkutsk — Bratsk — Moscova (tren, 14 zile); Kiev — Krasnodar — Kursk — Moscova (tren, 15 zile); Kiev — Piatigorsk — Orjonikidze — Tbilisi — Erevan — Baku — Moscova (tren, 16 zile); Chișinău — Kiev — Leningrad — Moscova (tren, 14 zile); Chișinău — Odesa — Rostov — Volgograd — Moscova (tren, 13 zile); Chișinău — Kiev (tren, 9 zile)

COLOCVIILE „HERCULES"

Intrat de acum în tradiție, simpozionul «Turismul și protecția mediului înconjurător în județul Caraș-Severin» și-a avut anul acesta ca sediu de desfășurare stațiunea Băile Herculane și comuna Marga, în perioada 3–5 octombrie 1980.

Convergența de preocupări a mai multor instituții locale (Comitetul pentru cultură și educație socialistă a județului Caraș-Severin, Oficiul județean pentru patrimoniul cultural național, Casa corpului didactic Reșița, Casa de cultură a stațiunii balneare Băile Herculane, Întreprinderea balneară și de turism Băile Herculane) a oferit un cadru organizatoric stimulativ, conducînd orientarea lucrărilor activității pe două coordonate majore: abordarea complexă a problemelor și corelarea lor, imediat cu necesitățile de ordin practic.

Prima zi de comunicări, prezidată de acad. prof. N. Botnariuc, a deschis — prin lucrarea «Valențe și mutații în turismul balnear de pe Valea Cernei», susținută de directorul stațiunii Băile Herculane, dr. Ilie Cristescu — seria expunerilor care au vizat zona turistică Băile Herculane — Valea Cernei. În acest sens pot fi citate comunicările: «Proiectul de constituire a Parcului Național Valea Cernei» (dr. Zeno Oarcea); «Semnificația biogeografică a faunei de lumbricide din viitorul Parc Național Valea Cernei» (dr. Victor Pop); «Rolul terapeutic al microclimatului în stațiunea Băile Herculane» (dr. I. Gogâltan); «Arii funcționale în bazinul Cernei» (dr. Lucian Badea, dr. Mircea Buza); «Contribuții la studiul geografic al turismului din cursul superior și mijlociu al Văii Cernei și zona montană înconjurătoare» (dr. Silviu Truți); «O nouă valoare a stațiunii Băile Herculane — aceea de centru alpin modern» (dr. Constantin Lupu, prof. dr. ing. Eugen Seracin, ing. Emil Luzan).

O altă serie de comunicări au avut ca obiectiv zona montană bănățeană sau probleme de interes general: «Problema protecției integrale a rîurilor Nera și Caraș în contextul creării parcurilor naționale» (dr. Petre Bănărescu); «Rezervația naturală Izvoarele Nerei» (dr. ing. Gheza Smejkal, Theil Werner); «Analiza comparativă a faunei de lepidoptere din principalele sectoare ale carstului bănățean» (dr. Frederic König); «Repartiția ideală și reală a folosințelor teritoriului județului Caraș-Severin din punct de vedere al ecologiei umane și al protecției ambianței» (Nicolae Tomiuc); «Funcționalitatea peisagistică a zonei montane banato-mehedințene, instrument de autoreglare și conservare a calității mediului» (conf. dr. Alexandru Roșu); «Valorificarea turistică a patrimoniului cultural al munților Banatului și promovarea lui în circuitul turistic intern» (Martin Olaru); «Preocupări privind elaborarea cărții roșii, cu speciile de plante și animale ocrotite, endemice, rare sau amenințate din R.S. România» (Dorin Gîrlea); «Modelul unor amenajări turistice în peștera Postojna (Iugoslavia) și masivul Jungfrau (Elveția)», pe bază de proiecții (ing. Alex Borza) etc.

Discuțiile referitoare la zona Văii Cernei, conduse de dr. Ilie Cristescu, corelate cu aplicația de teren efectuată în această regiune, au pus în valoare existența unor resurse și posibilități de optimizare a turismului balnear și de odihnă, paralel cu necesitatea acordării unei atenții mai mari problemei protecției mediului. Noile construcții hidrotehnice de pe Valea Cernei, amenajarea șoselelor de peste munții Mehedinți, precum și legătura în perspectivă cu Valea Jiului și de aici cu Valea Lotrului, integrează zona Băilor Herculane în circuite turistice de mare interes.

Partea a doua a simpozionului, desfășurată în comuna Marga, dedicată educației ecologice, și-a găsit în această localitate, prin realizările de aici, un model de ceea ce trebuie înțeles prin protecția mediului. Contribuția conștientă a localnicilor de toate vîrstele, în condițiile unei continui modernizări a comunei, la punerea în valoare a tot ceea ce natura și tradiția etnografică au creat aici, este plină de învățăminte. În acest sens, expunerile prof. Nicolae Hillinger și prof. Trandafir Tamaș, privind realizările ecologice pe plan județean și local, ca și intervențiile din cadrul mesei rotunde conduse de primarul localității, a unor participanți (Alex. Roșu, Martin Olaru, Dorin Gîrlea, Lucian Badea) au fost urmărite cu interes, au conturat o serie de aspecte educativ-ecologice de mare utilitate.

În concluzie, un simpozion care a oferit un cadru deosebit de fertil pentru dezbaterea problematicii puse în discuție, pentru jalonarea unor măsuri de ordin practic și metodologic.

ALEXANDRU ROȘU

Din evenimentele muntelui

PLOAIE, FRIG, CEAȚĂ, NINSOARE ȘI... MULTĂ INCONȘTIENȚĂ

Toamna a fost prea scurtă aici, la poalele masivului major al Caraimanului care sprijină Bucegii, ca un contrafort uriaș dinspre Valea Prahovei. La vremea cînd în alți ani soarele încă mai aurea crestele și văile a început să ningă. Apoi peste munți s-au abătut cînd ploi reci, cînd frig năprasnic, cînd cețuri groase.

— Prea devreme a sosit vremea rea — zice Ion Brațu, șeful salvamontiștilor din Bușteni.

L-am găsit acasă pregătindu-și cu migală echipamentul și celelalte scule pe care el și băieții lui cei curajoși le folosesc în acțiunile de salvare. Costumele matlasate au fost spălate; acumulatorii aparatelor de radioemisie-recepție sînt puși la încărcat; corzile de alpinism sînt descurcate și strînse colac pentru a se putea desface pe zeci de metri, dintr-o mișcare; pioleții sînt ascuțiți, carabinierele atent verificate. Toată casa lui Ion Brațu e plină de echipament pentru salvare. Aici e statul major al acestei formații de salvamontiști căreia zeci de oameni îi datorează viața. Pentru că mereu pe cărările, văile și brînele interzise circulației pătrund turiști care ajung apoi într-o situație limită. Și-atunci sar în ajutor oamenii lui Brațu, cei îmbrăcați în costume roșii și care poartă însemnele «Salvamontului».

— De vreun an, aproape doi, se mai răresc accidentele montane în zona Caraimanului — îmi vorbește Ion Brațu în timp ce-și meșterește un rucsac. Revista «România pitorească» a scris mereu despre pățaniile unor oameni care se avîntă cu inconștiență în văile abruptului Caraiman, pe care noi le socotim cele mai periculoase din toți Carpații; periculoase din două motive: inaccesibilitatea unor văi în care turiștii nimeresc fără a cunoaște drumul pe care apucă, și pentru că pe aici este o foarte mare circulație turistică, mai ales de doi ani încoace, de cînd s-a deschis linia telecabinei Bușteni — Babele. Articolele publicate în «România pitorească» au avertizat sute și mii de oameni asupra pericolelor și capcanelor Caraimanului; la cabana Babele am găsit doar un mare grup de tineri care împreună cu ghidul comentau un asemenea articol. Noi, salvamontiștii, apreciem că dacă de vreun an încoace avem mai puțin de lucru aceasta se datorează și revistei. Dar, iată, dintr-odată [illegible] numeroase cazuri de salvare. Au fost zile cînd a trebuit să facem față, deodată, la cîte două accidente montane într-o zi. Odată cu venirea vremii grele, condițiile de mers pe munte se înăspresc. Cărările devin alunecoase pe ploaie — și o cădere sub Caraiman aproape întotdeauna este fatală — oamenii se rătăcesc ușor pe ceață. Cine se blochează acum pe o stîncă și îl apucă noaptea, a doua zi e un om mort — frigul de peste noapte îl răpune.

...Era într-o zi de sîmbătă pe la prînz, cînd Buștenii sînt asaltați de sute și mii de oameni ce vin să-și petreacă week-end-ul pe munte. Deodată, de sub uriașul perete de stîncă al Caraimanului, care se înalță cam la o mie de metri deasupra orășelului, au răzbătut strigăte de ajutor. Cu greu salvamontiștii au stabilit locul de unde veneau strigătele: de pe fața Cișii Mici, o stîncă dreaptă, înaltă de cîteva sute de metri pe unde numai alpiniștii cu pitoane, carabiniere și corzi se avîntă. Aventurierii erau doi bucureșteni îmbrăcați cam așa cum ne ducem fiecare la serviciu; Voiculescu Viorel și Neagu Constantin se numesc; primul, [illegible] la fabrica «Steaua», amîndoi stau pe aceeași stradă în București. Au urcat pe la Urlătoare, apoi au «prins» o brînă care i-a scos la Cișa Mică și au început să urce de-a-dreptul, spre Monumentul Eroilor, pe peretele de stîncă, pînă au rămas într-un loc de unde nu s-au mai putut mișca — nici în sus, nici în jos. Și-au început să strige după ajutor. Pînă s-a dat alarma, s-au adunat salvamontiștii și au început să urce cu corzi și pitoane au trecut cîteva ore. Au găsit acolo doar un [illegible]. Celălalt se strecurase pe o brînă îngustă ca un lat de palmă și dispăruse, pur și simplu. Se lăsa seara. S-a luat legătura prin radio cu cabanele din jur. La nici una nu sosise dispărutul. Atunci s-a organizat scoaterea din perete a celui găsit pe Cișa Mică. Înghețat și epuizat, legat în lungime ca un cîrnat, Voiculescu a trebuit a fi coborît metru cu metru de salvamontiștii care vreme de cinci ore au pitonat Cișa Mică și au coborît în rapel cu bucureșteanul.

Încă nu coborîseră toți peretele și s-a dat o nouă alarmă. O parte din formația de salvare s-a repezit pe Valea Spumoasă. Mecanicii de la telecabină au dat alarma — și ei fuseseră anunțați de la cabana Babele că patru tineri [illegible] blocați pe o stîncă. Aceștia, la fel, au venit la Bușteni și au început să urce pe Valea Spumoasă de-a-dreptul printre stîncării. Erau patru elevi de la o școală din Azuga: Ion Bohoța, Vladimir Bereanu, Mircea Hîrpăceanu și Florin Zaharia. Din nou salvatorii și-au luat corzile și au bătut pitoanele; cine a făcut alpinism doar acela știe ce acțiune curajoasă și cu risc este să te cațeri noaptea pe stînci verticale, ude de ploaie, să legi patru oameni în corzi și să-i cobori peste pereți drepți și peste săritori. Era trecut de miezul nopții cînd cei patru elevi au fost aduși în Bușteni. În acest răstimp alți salvamontiști îl căutau cu îngrijorare pe cel dispărut de pe Cișa Mică. Muncă în zadar. Deabia a doua zi a apărut la gazda unde stătea în Poiana Țapului, lovit, zgîriat, epuizat. Numai el știe — dar nici nu poate spune — pe unde a rătăcit în noaptea după ce și-a părăsit prietenul pe Cișa Mică...

Într-altă zi, cinci studenți, colegi de la facultatea de tehnologie a chimiei a Institutului politehnic București, au pornit spre cabana Omu. Așa își propuseseră ei, să atingă cea mai mare înălțime în Bucegi doar într-o zi. Erau mari pricepuți într-ale muntelui! Nu. Cîți au plecat echipați de parcă se duceau la un picnic, nu de parcă urcau prin ploaie și ceață cel mai mare abrupt carpatin. Cei cinci se numesc Rozica Belu, Anca Soare, Ileana Chichireț, Mihai Maxim și Constantin Neagoe. Ultimul dintre ei i-a dus pe Valea Albă, un traseu extrem de dificil, pe care se avîntă și vara doar alpiniștii cu experiență. Au urcat din greu pînă cînd a căzut amurgul. Apoi au orbecăit. Cînd s-au pomenit deasupra unei săritori de 30 m, au încremenit. Și bine au făcut. Dacă mai urcau se prăbușeau. Tot Constantin Neagoe s-a avîntat mai departe — s-a cățărat cu mare greutate, a dat de o brînă îngustă, a ajuns cu greu la Babele și a dat alarma. El nu și-a dat atunci seama — era întuneric beznă și ploua torențial — că la fiecare pas se putea prăbuși, așa au apreciat salvamontiștii din Bușteni care i-au scos chiar în acea noapte de pe periculoasa pistă alpină care este Valea Albă, sub o ploaie-potop, cu prețul unor uriașe eforturi.

...În altă zi, Gabriel Voicu și Ion Voicu, amîndoi muncitori la Combinatul petrochimic Brazi, puteau s-o încurce rău. Și-au zis că o excursie pînă la Omu nu-i cine știe ce. Au luat trenul pînă la Bușteni și de-acolo au apucat-o pe Valea Cerbului, un traseu care se folosește de montaniarzi cu experiență doar vara. Au urcat cu greu pînă s-a lăsat seara. Drumul, care li s-a părut așa de scurt pe hartă, i-a dat gata. Dar și lipsa echipamentului — de-abia puteau merge în pantofi de oraș. Apoi și lipsa lor de antrenament în astfel de ascensiuni le-a secătuit forțele. Așa că a trebuit să petreacă o noapte pe munte, sub cerul gol. Și ce noapte! Cînd s-a crăpat de ziuă s-au tîrît ore în șir — numai ei știu cum — pînă la cabana Omu. Cînd au intrat și-au dat seama că aveau mîinile și picioarele degerate. De acolo i-au cărat salvamontiștii din Bușteni în spate — nu mai puteau să meargă — pînă la drumul de mașină, unde îi aștepta un «ARO» cu însemnele «Salvamontului» pilotat pe platoul Bucegilor de șoferul formației de salvare, Ion Bacă...

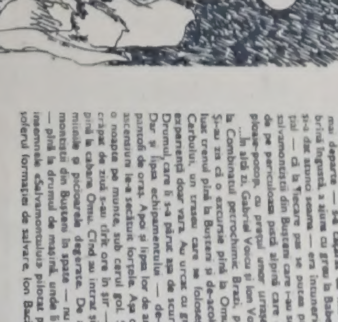

ION PREDA

AZI DESPRE...
DRUMEȚUL PE SCHIURI

periplu in care vă invită maestrul emerit al sportului, Emilian Cristea

(autorul textului și fotografiilor paginilor de față)

Iarna a încetat cam de multișor să fie pentru vacanțieri sau excursioniști un sezon mort. Drumeții pasionați au încercat și au reușit să ajungă prin spațiul de puritate și splendoare al zăpezii pînă în zonele înalte, uneori nesperate, ale munților. Unii, spre a-și ușura mersul, și-au luat ca auxiliar, schiurile. Prin folosirea acestor tălpici s-a creat «drumeția pe schiuri», o disciplină care merită, cred eu, toată atenția omului modern, acel «homo viator» civilizat, pentru care militâm.

Disciplina pe care o relev — drumeția pe schiuri — se deosebește complet de schiul «de biliard», unde îndrăgostiții sportului alb, folosind un echipament adecvat, coboară pe pîrtii amenajate — ținînd sub ochi ori ignorînd — pentru satisfacția lor și a altora, acele cronometrului. Schiul de biliard, ca să folosim jargonul, are o arie limitată, situație pe care nu o văd a se schimba în viitorul apropiat ori mai îndepărtat. Dimpotrivă, drumeția pe schiuri nu are hotare. Este o disciplină neîncorsetată, este a viitorului. Este motivul pentru care ocazionăm acest dialog, sperăm util.

Drumețul folosește echipamentul sezonului de iarnă, avînd bocanci buni pentru mersul pe jos. Schiurile au legături, care permit ridicarea tocului. Pentru a urca ușor, pe talpa schiului se aplică ceara de urcuș sau se folosesc pieile de focă. În lipsă, înlocuiește accesoriul cu o chingă țesută, lațimsă și fixată din vîrfuri pînă la coada schiurilor cu întinzătoare și curele. Cunoscînd bine tehnica mersului pe schi și capriciile zăpezii, drumețul poate pătrunde ușor și repede în locurile cele mai izolate ale muntelui. Ajunși pe creastă, sub influența bunelor primiri ale iernii, ei, drumeții pe schiuri, se bucură de măreția peisajului, scăldată în risipa unor umbre și lumini inimaginabile. Prin intermediul drumeției pe schiuri, muntele le rămîne același prieten din vară; chiar mai mult, cînd îmbracă hainele iernii, el se desprinde dinamic din cuprinsuri și îi răsplătește cu privelişti ce nu-și pot găsi egalul în alt sezon. În zilele senine, din înaltul crestelor, peisajul este complet schimbat, iar sentimentele trăirii lui, sînt altele. Acolo sus, în atmosfera cu aer ozonat, vîntul veșnic neastîmpărat, aruncă pulbere argintie peste lumea de turnuri și creste, rămase mai jos. E ceasul sacru de joacă a iernii, a vîntului, a umbrelor și luminilor, reunite în cetatea cu metereze aspre, pentru a face din albul spulberat al omăturilor năzdrăvănii, frumuseți nebănuite.

Mirajul îndeamnă îndeobște spre alte și alte locuri. Cu pasul, deplasarea le-ar fi anevoioasă, uneori imposibilă; cu schiul, din contră, imposibilul devine posibil. Urcînd și coborînd, tighelnind cu rotundul rondelelor de la bețe urmele celor două schiuri, drumeții «scriu» pe coala imaculată din fabuloasa carte a naturii trecerea lor peste munți.

În acest univers de albă feerie, ei, drumeții pe schiuri, zăbovesc îndelung, pentru că în ascensiunea lor, ceasornicul nu-și are întrebuințare. Ar fi chiar ridicol. Răbdarea și timpul de largă respirație sînt dăruite — în acest mod — sănătății și frumosului.

Și, fie-mi îngăduit, spiritului. În cazul cînd acești superbi hoinari se bazează pe o alunecare bună pe schiuri, ei amînă ora coborîrii și încheie în mod mirific drumeția lor, asistînd înainte de înserare la învăluirea cuprinsurilor cu acea scamă cețoasă, suflată din foale nevăzute prin lumina roșie, crepusculară, pentru a lăsa impresia că munții se scufundă ca niște nave uriești în apele întunericului.

Drum bun, drumețule pe schiuri!

1. Drumeția pe schi permite alpiniștilor să ajungă ușor și repede la baza traseului ales pentru escaladă.

2. Ceahlăul este muntele care cheamă. Sub peretele Ghedeonului o lume de turnuri așteaptă de milenii să primească vizita primului om. Care va fi oare acela?

3. Podragu se numără printre vîrfurile de creastă ale Făgărașului, care iarna nu se lasă vizitat decît de schiori sau alpiniști cu experiență.

4. Versantul răsăritean al Pietrei Craiului conferă un peisaj atrăgător, atunci cînd pantele și prăvălișurile pereților au îmbrăcat haine sărbătorești. Abruptul Grindului confirmă cele spuse de noi.

5. Din Șaua Caprei ochiul drumețului, doritic de peisaje, surprinde spre apus ultimii coloși ai Făgărașului, ce depășesc 2 500 m: în dreapta Vf. Negoiu, 2 535 m; în stînga Lespezile sau Călțunu, 2 522 m.

6. Ninsoarea abundentă a dat cabanei Diham de la poalele Bucegilor o înfățișare de basm.

7. Prin fereastra de la Ceardacul Stanciului crupele masive ale Păpușii își arată pantele, ideale pentru drumeția pe schiuri.

Tribuna cititorului

● O scrisoare despre lipsa de preocupare a edililor bucureșteni pentru statuia lui Mihai Eminescu primim (integral) de o ilustrată n.r. 17 5080 de la Eugen Panighiant din București: «De ani de zile — monumentul din fața Ateneului este lăsat fără îngrijire. Păsările i-au desfigurat parțial chipul. S-a mai găsit și un fotograf și o editură (Meridiane) să introducă într-un grupaj pe o ilustrată și monumentul în suferință, făcînd un deserviciu propagandei noastre turistice. Am procura urgentă ... pe viitor, o mai atentă selectare a fotografiilor propuse pentru editare ca ilustrate». ● Despre un concediu pe biciclete prin 53 de orașe ne scrie Ilie Ioanescu din Sibiu, de la Secția populară a Consiliului popular al municipiului Sibiu — i-a relatat pe un nou concediu petrecut pe... biciclete. Temerarul cicloturist sibian a efectuat un tur al R.P. Bulgaria pe traseul: Sibiu — Rîmnicu Vîlcea — Pitești — București — Giurgiu — Ruse — Veliko — Tîrnovo — Loveci — Pleven — Sofia — Blagoevgrad — Sandanski — Smolian — Kîrdjali — Haskovo — Plovdiv — Kazanlîk — Gabrovo — Sliven — Burgas — Sozopol — Varna — Balcik — Tolbuhin — Sumen — Razgrad — Ruse, vizitînd 53 orașe, pe o distanță totală de 2 300 km. Pe parcursul acestui tur, neprețuind Crișan o colecționat 700 ilustrate color pe care le va prezenta publicului sibian într-o expoziție la Casa de cultură a sindicatelor. Temerarul ciclist nu se află la prima sa ispravă de acest fel. Posesorul lui a început în urmă cu 8 ani, cînd a efectuat un tur al României, trecînd prin toate cele treizeci și patru de județe ale țării (4 300 km). În anul 1974, el a întreprins o altă excursie pe două roți pe distanța Sibiu — Berlin și retur, vizitînd cu această ocazie Ungaria, Cehoslovacia, R.D. Germană și Polonia (3 300 km). Și atunci, la înapoiere, inginerul Crișan a organizat la Casa de cultură a sindicatelor și la Clubul «Ilie Pintilie» din Sibiu, cîte o expoziție cuprinzînd cca. 800 ilustrate. Împărtășind astfel publicului, din frumusețile întîlnite pe drum. Întrebat despre pasiunea de a vizita noi și noi orașe, pasionatul cicloturist a răspuns: «Pur și simplu, din orgoliu profesional. Tot ce văd bun în lume au caut să aplic în gospodărirea municipiului nostru». N.R. Felicitările revistei pentru performanță și pentru gîndul bun.

Curier

● I. Murariu Delabistra, Caransebeș. Reținem textele trimise (pe care le considerăm documentare și bine scrise) pentru eventuala publicare. ● Ioan Dobrescu, Cîmpulung Muscel. Ne bucură că urmare a scrisorii publicate în revistă, activitatea cabanei Curmătura din Piatra Craiului s-a îmbunătățit cu mult. Îi dorim cabanierului noi succese pe acest drum. Am reținut și comentariul cărții «Lumini muscelene» de Dumitru Bocu Cîmpulungeanu. Ne-ați trimis încă din greșeală la redacție și o scrisoare adresată revistei «Flacăra». ● Oltean Viorica, Sibiu. Nu publicăm poezii sau scenete, chiar dacă au subiect montaniard. ● Raica Marius, Timișoara. Mulțumim pentru începutul scrisorii. Fotografiile le păstrăm în aailbumula redacției. Am mai reținut din cuprins: «1. Un cuvînt bun pentru tovarășul Budescu Victor, de la Suru, care prin deosebitul simț gospodăresc și amabilitatea cu care răspunde la solicitările turiștilor face foarte agreabil popasul la această cabană. 2. Tot de la cabana Suru, de remarcat traseul cu punct roșu, care trece pe la cascada Moaicii, traseu pe care nu l-am găsit notat în ghidurile de care dispun. 3. De la Bîlea Lac la Bîlea Cascadă peste culmea Netedu marcajul este bandă albastră și nu triunghi roșu. Traseul parțial abandonat din cauza concurenței cabinei, oferă satisfacții care compensează pe deplin durata mai mare a traseului. Cred că nu ar fi lipsită de interes o reamenajare a legării din traseu înspre Bîlea Cascadă, care ar permite revitalizarea drumeției pe acest traseu. 4. Cred că introducerea unei curse regulate de autobuz pe locul Valerea și-ar găsi justificarea în numărul tot mai mare de turiști care caută insolitul culmilor Iezăr și Vîrfului Caprei. «Va veni răspunde tot pe puncte: a) la vremea locul Valerea are un debit excepțional... ...opinie ghidurilor marcajele amintite nu erau încă realizate. b) Iezerul din Traseul spre Bîlea Cascadă a fost reamenajată... ...nu permite realizarea proiectului propus. ● Vasile Armega, București. Despre tablou de creație inaugurală la Hobița, în satul lui Constantin Brâncuși, vom scrie într-unul din numerele viitoare ale revistei. ● Marta I. Stela, Cornu de Jos, județul Prahova. Regretăm cele petrecute, dar revista nu se ocupă de astfel de probleme peste ce țin de competența altor instituții. ● Marian Ionel, Tg. Frumos, jud. Iași. Pentru realizarea proiectului dv. adresați-vă la CNEFS și OJT-ului și designer, autorităților competente pentru obținerea unui pașaport. ● Filipoiu Răzvan, Bonus Mare nr. 30, bloc 7, apart. 48, cod 74567 București. Doreste să achiziționeze numerele 8/1976, 1, 6/1977, 10/1978, 11/1979 și 6/1980, ale revistei. ● Zaharia Ciulei, Chitila, București. Locul de popas despre care ne întrebați se află la Delfinariul dintre Constanța și Mamaia, la Sereșt mai precis. ● Bodă Iosif, Lupeni, jud. Hunedoara. Așteptăm să ne scrieți amănunțit despre activitatea cercului istorico-turistic pe care îl conduceți. Din scrisoarea am mai reținut rîndurile referitoare la starea celebrei doxice de la Bănița: «Am vizitat an vizitat cu un grup de elevi acest monument. Foarte greu am putut urca, deoarece nimic nu indică nici faptul că aici se află unul numai despre calea ferată. De fapt, pereu, chiar sub deal, se află scris: «Vizitați complexul comercial Bănița». ● Iacob Moldoveanu, Iași. Repetăm rugămintea de a scrie scurt (2 pagini) dactilografiate. Din cele 7 pagini ale scrisorii e greu de ales principalul fără a dăuna textului. ● Szantai Eva și Jondo Agnes, Cluj-Napoca. Din lunga dumneavoastră scrisoare am constatat o seamă de deficiențe privind amenajările turistice din munții Șuriani, dintre care mai importante ni se par: lipsa marcajului în aria defrișată la ieșirea din satul Oașa Mare (cabana Fetița) spre Șuriana, starea (foarte proastă) a marcajelor pe creastă spre Prislop (suprapuneri între punct roșu și triunghi roșu necorforme cu harta); cît despre amabilitatea cabanierei și ospitalitatea la cabana Șuriana vă dăm dumneavoastră cuvîntul: «Aflăm că numai o singură încăpere poate fi încălzită și acolo nu mai este decît două femei și trei copii, dar preferăm să ne înghesuim omenește într-un pat aburcă, un singur loc. La altitudinea de 1 730 m, după un drum de patru ore jumătate pe ploaie și ninsoare, binețeles, vrem la căldură. În camera de 6 paturi sînt doar doi bărbați. Din secolul trecut, conceptul foarte bine, dar neîntreținută. Pereții sînt murdari, paturile mizerabile. Lumina este introdusă, dar chiar dacă are grup electric, nu merge. Lampă de petrol nu este. Noroc că sîntem pregătiți pentru tot, avem lanterna, lumînări. De ce sînt celelalte camere nu au sobe? Tot sezonul de schi s-ar putea folosi, este relativ accesibilă, pîrtie de schi ar fi. Ghidul cabanelor indică bufet permanent. Vizităm «bufetul». Nu are nimic, în afară de o pîine oarecare. Mă întreb eu, aceasta este bufet permanent? De ce nimeni nu se ocupă de aceste cabane de munte care permit turism, nu plimbare și chefuri? Nu ne așteptăm la confort, numai la condiții cît de cît acceptabile. De ce sînt cabana Puzdrele, asemănătoare ca așezare și destinație este la fel de nedotată? Acolo noroc cu Timiș Ștefan, cabanierul, care știe ce înseamnă turism la munte încă și două nu are pîine pentru turiști și totuși unii au nevoie, atunci le dă dintr-a lui și el trăiește două zile pe mămăligă (fapt autentic, din vara anului trecut). Cine răspunde de comenzile de munte care deservesc turismul odevărat? Cine răspunde de deteriorarea, neîntreținerea marcajelor? Apoi, două marcaje de același tip fără nici un indicator se despart și se duc la cabana Prislop pe stînga și la Cupă la dreapta. Dumneavoastră înțelegeți? Că eu nu.» N.R. Sincer, nici noi, poate înțelege O.J.T.-Alba. ● Mărgescu Emil, Bălega nr. 63, cod 1861, jud. Timiș. Dorește să achiziționeze numerele 1—25 ale revistei de difuzorea presei din localitate. ● Sarbu Anatolie, Timișoara. Același răspuns, referitor la abonamente. ● Minciună Ion, str. Minerilor, bloc 2, ap. 42, cod 1400, Tg. Jiu, jud. Gorj. Dorește să facă schimb de ilustrate cu cititorii revistei. ● Marian Preda, str. Baraj ul Dunării nr. 4, bloc M 38, ap. 27, cod 74618, București. Același dorință ca a cititorului precedent. În plus vrea să achiziționeze numerele 1—12/1976, numărul 8/1977 și nr. 1/1978 ale revistei. Adresele editurilor, pe care le solicitați sînt: Editura Sport-Turism, str. Vasile Conta nr. 16, sector 1, București. Editura Meridiane, Piața Scînteii nr. 1, telefon 17 60 10. ● Sudet Maria, București. Ne scrieți că puneți la dispoziție celor interesați colecția revistei «România pitorească» pe anii 1974—1979... dar ați uitat să ne comunicați adresa!

Anti curier sau poșta... veselă

În tolba lui Ulisse s-au adunat, în doi ani de erăticiris în meandrele rubricii o seamă de manuscrise nepublicate din care acum, în preajma Anului Nou, dăm tiparului cîteva fragmente ce i-a plăcut mai mult poștașului (poznașul), lară o fabulă îndreptată împotriva kitschului: TRISTĂ LA PONTUS EUXIN:

Pe țărmul unei mări
Odată,
O comisie fu creată
Numită DE OMOLOGARE
PENTRU PRODUSE-ARTIZANALE
Cu scopul de a selecta
Și-a aviza
Intru vînzare
Tot ce pădurea produce
Mai înalt reprezentativ
Pe-al ei Național motiv.
Alcătuită fiind ca:
Dintr-o albină cerătoare
Dintre furnică lucrătoare
Dintr-un castor pantierist
Un sturz, mare constructivist
Și-o măiastră privighetoare,
Formată dar comisia
Din Experți, cum se cuvenea,
Ea,
Nefăcînd, nici-un rabat
La calitatea-ARTIZANAT.
Timpul cît a funcționat
Prestul gust fu total stopat
Drept care,
Incredibil pare
Ce-a urmat.
Comisia-a fost dizolvată
Expres
Și alta fu formată
Într-un sarcoameent ales:
Dintr-un vulpoi
Dintr-un cioroi,
O cirtiță și un burtuc
Un păianjen și un broscoi
O coracatiță și-un cuc
Care au vederi mercantile
Deschide poarta la oricine
Impozit-profit aducea
Indiferent ce producea...»

● O cititoare motivează gestul ei foarte sincer: «Văzînd că toată lumea s-a apucat de scris...» și ne trimite în consecință «14 maestre din cele 75 scrisea: ÎNCREDERE ÎN OM:

«...Nu știi ce-nseamnă să te-avînți
Prin rîpi adînci fără poteci
Cînd ești turist fără pretenții
Cînd am trecut de jumătate

M-am prăbușit de disperare
Cu sprieturi, lovită moartă
Doar cu cioropi în picioare
Eram atît de disperată
Cînd n-am mai vrut să mă ridic
Pe tălpi aveam numai bășici
Parcă păseam pe coji de nuci
Tîmpla lipită de pămînt
Ședeam așa (cu ochi închiși) demn nemișcat
Și-așteptă un ajutor din cer...
Spera că oameni nu mai trec
Și pînă jos era cam mult
Cînd deschid ochii cu sfîrșeală,
O pelmă doar de fața mea
O pădurică mă privea
Nici nu știam (cum se numea) ce să era
Mie ciripit, mie tot vorbit
Și m-e convins să mă ridic
Și am privit ca pe-o minune
Acel mic suflețel din cer
Ce nu se mai temea de om)...

...De Dunăre nu-s încîntată
Cîtci domnul Strauss m-a cam mințit
Cînd el albastră a cîntat-o
În valsul lui cel avîntat
Dar nu-i puțin adevărat
La Orșova m-a fermecat...»

● Și acum predecțiunea unui prozator: «Atrași de coloritul viu al florilor, bondari grei, albine suple, fluturi încîntători pictați cu o rară măiestrie, sorb cu nesaț nectarul aromat și dulce, răspunzînd totodată unei perpetue chemări a naturii, menită a asigura viața de mîine. Din cînd în cînd, înalții munți din apropiere, trimit pe aripi de vînt, mesajul lor de sănătate. Totul este reîndiscut la ● fată și o propunere avantajoasă a unui cititor care vrea să-i facă profilul redactorului-șef: «Știmate domnule redactor-șef, Pentru că sînt un cititor, devotat al revistei, sînt obligat să scriu aceste rînduri simple, le adresez colectivului pe care-l conduceți, cu brio. Întreaga mea viață am consacrat-o scrisului și cititului și nu mă laud că acum mai bine de 11 ani am debutat în Rebus. Doresc să exprim pe această cale mulțumiri unui grup de cititori pentru calitatea de excepție a revistei dv. Deoarece mă ocup cu literatura am îndrăznit să scriu o proză cu profilul dv. ...Dacă redacția e interesată și de achiziționarea a unui număr de 100 de exemplare cu schița respectivă, atunci nu mă îndoiesc că vei avea succes cu propunerea mea. Deci 100 de exemplare cu schița mea, contra ramburs + cheltuielile de expediere prin poștă. P.S. Revista va fi distribuită gratuit tuturor prietenilor și colegilor mai adesea Hexaliner. IbiDem.» ● Un poem este, cum ne scrie autorul lui, «în ton cu frămîntările actuale în lume»: TERRA, OMUL, OMENIREA:

«Fericită în brațe cu fabrici și uzine:
Terra zîmbește!
Potențînd-și mîna și cîștigînd bine:
Omul chicotește!
Sporește belșugul, scade frica de mîine:
Omenirea muncește!

Benzi de asfalt, orașe, aeroporturi:
Terra se fălește!
Se reduc armate, stabilesc raporturi:
Omul chibzuiește!
Se discută conflicte, intervin acorduri:
Omenirea gîndește!

Secătuiesc rezerve, dispar izvoare:
Terra se supără!
Modernism excesiv, surogate, lipsă de mișcare:
Omul e-n cumpănă!
Curenți, legi, norme, raționalizare
Omenirea se apără!»

● În timp ce altă scrisoare conține un îndemn la care subscriem:
«...Iar noi să nu rămînem doar simpli cititori
Să fim revistei noastre și colaboratori.
Să ne cunoaștem țara, ca mai mult s-o iubim
Vestigii glorioase și tot ce-acum clădim
Impresii din vacanțe și din drumeție
Din cînd în cînd, revistei să căutăm a-i scrie.
Aceasta e colaborarea cea firească
A tuturor cu «România pitorească»!

● **P.S. redacțional:** grafica, ortografia și celelalte respectă întrutotul textele primite.

ULISSE

BIBLIOTECA MONTANIARDULUI 78

Întocmită de EMILIAN CRISTEA

DRUMURI

În ajunul sărbătorilor de iarnă drumeții iau calea muntelui. Cei din nord se-ndreaptă spre munții Rodnei, sperînd că pe Bora Deațului sau pe sub telescaun vor găsi plăcerea coborîrii pe schiuri. Performerii și-au programat o ascensiune ceva mai sus la Poiana Știol sau mai bine în Valea Negoiescului, unde știu că spre Vîrful Lapoșului pentru zăpadă sînt după pofta inimii lor. La Bîlea Lac, legănați în telecabină, că de cînd s-a realizat acest mijloc de transport mereut pe jos a dispărut, vor vedea sibienii, dar nu numai ei. Vor sta cam înghesuiți, dar cabanierul, el însuși mare alpinist, știe să-i împace și mai ales să-i temperează tinerii cînd, fără echipament, vor să-și înceapă anul nou cu o ascensiune pe decesul de altitudine din zonă. Vînătoarea lui Buteanu (2506 m). La Negoiu, doi tineri (fiul și nepotul cabanierului) de la Bîlea-Lac) vor ca pom de iarnă ales din frumoasele exemplare din jurul cabanei. Reșițenii vor urca la Muntele Mic, la Crivaia sau pe cacoperișul Banatului, cum denumesc Semenicul, mindrindu-se că au și ei un cacoperiș, așa cum are Himalaia sau Pamirul. Minerii din Baia Mare se vor îndrepta spre Poiana Izvoarelor, dar nu numai acolo. Vor nutri pe Valea Neagră ca magistral că să-și petreacă zilele începutului de an, spărgînd petecile troieelta, cunoscute cîndva numai de Pintea și de haidecii lui. Deși locurile nu sînt prea accidentate, totuși pe pîrtii, pe creste de munte ori prin cabane vor fi văzuți, îmbrăcați în frumoasele lor uniforme, și cei de la Salvamont. Au un refugiu în zonă și, aplicînd proverbul: spera bună păzește primejdia rea, vor fi prezenți la datorie. Ceahlăul, rege peste munții Moldovei, își va primi oaspeții la hotelurile și vilele cu nume de floare de la Durău. Sau pe creastă, la Dochia, locul nu-i prea prielnic de petrecere, n-are spațiu, dar la Izvorul Muntelui și la Piatlineale sînt condiții bune.

În Bucegi telecabinele vor avea activitate de vîrf. Ore în șir, cu incertitudinea dacă merge sau nu, drumeții vor aștepta, reglînd natura să potolească vîntul, pentru că altfel, rucsacurile lor pline cu bunătăți, făcute de mama sau bunici, cărora le-au adăugat pe furiș sticla cu etichete scrise în limbi străine ori cu țuică bătrînă, riscă să rămînă jos. Pînă la Vîrful cu Dor sau Piatra Arsă ar mai merge cumva, dar pînă la Peștera drumul este lung.

Retezatul va fi preferat și el de cei din împrejurimi. La cabanele acestuia, ca și în Parîng, nu-i de glumit. Anul nou este întotdeauna adăs din belșug, pentru că minerii și metalurgiștii știu să muncească bine, dar și să guste din paharul prieteniei.

Rafinații la ale drumeției și alpiniștii fug de aglomerație. Ei știu alese din vară un refugiu sau o casă părăsită în munți, și, umerindu-se la rucsacuri enorme, duc acolo bunătăți, solide și lichide, dar și saci de dormit ori haine groase, ca să se simtă bine cînd anul nou va intra pe fereastră în adăpostul lor. Sperăm să fie grijulii cu încăperea și mai ales cu focul, căci altfel vom rămîne din nou fără un adăpost, așa cum s-a întîmplat cu refugiul Diana.

La Plaiul Foii, noul și ospitalierul cabanier se va strădui să tempereze gălăgioșii drumeți zăbrescani care nu-au obiceiul din cînd în cînd și cu fapte mai tari, petrecute la un pahar în plus. Cabana Curmătura, cabana Piatra Mare sînt administrate de cîte un alpinist cu palmares celebru. Experiența lor în ale muntelui este o garanție a reușitei. Anul nou va intra bucuros pe ușa acestor cabane pentru că oaspeții îi vor întîmpina cu cîntece și bucurie sinceră.

În Apuseni accesul este mai greu. La Lepș și la Stîna de Vale circulă autobuze. Dacă vor fi suficiente, treaba va fi bună. Oricum bucuria începutului unei etape noi în viață nu va fi uitată, chiar dacă se va sărbători sub bolta cerului, într-un hotel, într-o cabană sau refugiu, ori în galeria cine știe cărei peșteri; căci speologii sînt în stare să întîmpine anul nou și acolo. Oricum și oriunde vom fi, să nu uităm că prudența este mama înțelepciunii. Echipamentul de iarnă și încălțămintea au o importanță vitală; alcoolul trebuie evitat pe drum, dacă vrem să ajungem la cabană în condiții normale. Conducătorul sau ghidul să-și supravegheze oamenii, iar la sosire să facă apelul nominal. Să petrecem, să fim veseli, dar cu măsură și să ne bucurăm de frumusețile iernii, contemplîndu-le la ea acasă, adică în munți.

EMILIAN CRISTEA

MUNȚII MARAMUREȘULUI

Împrumutînd numele țării pe care o străjuiesc dincolo de apa Vișeului, munții aceștia mai de miazănoapte ne răspund dintre încărcată paginii a timpului și a întinderii, cărei băștinașii i-a adăugat fără prejudicii prin vremi toate semnele de bun augur și ospitalitate. Pătrunsă pe căi de aromele sălbatice nealterate ale ungherelor lor, discutul toponimelor la poate reține, indicîndu-și cărei ca și baladă sub care rostiri magice s-au născut și-au dăinuit pînă astăzi: Muncelii Ascunși, Preluca la Ciobă, Izvorul Cafundeu, Jnepănul Hînchii, Fruntea Lupului, Izvorul Prentincii, Piatra mămelei, Pîrîul Comorii, Șeștina, Bohorîștea, Crucișoarele, Copilașul Cornedeiul, Sălășelmurile, Pribeasa, Rugașul, Șoimului, Tăul Viederel, Preluca Lupilor, Ocnerul Zimbrosilav, Pîrîul Stanul (forma străveche de grostier), Primăsurile, Pîrîul Pîlăuri, Timpurile, Izvorul Jupuirii, Măgura Gemănului, Pîrîul Comorii, Șeștina, Bohorîștea, Crucișoarele. Multe din acestea, nespus de multe, sînt martori de viață și limbă cărora bătrînii le știu încă sporii conținutul ori cea ca ai fi fost încîinat, poate, să crezi că s-a șters din amintire. Vierul și astăzi viu al trimbițașii păcurăresc (sălăturii, sclacotacolo), sarul megalitic cumulat în stîncile ce alcătuiesc Căpitanul Zimbroslăvitilor, unicate floristice ca Silene nutans din Toroiaga și Potentilla guadini din Piatra Tibăului, floarea-de-colț, din Cornanu Mic, Scînișoara sau Poiesata, narcisele sălbatice risipite în primăvara pe Capul Groșii, cleanul dungat al apelor Vaserului și Vișeului, rezervația de cocoș de munte din dinspre Ciungii Balasînei, zăpada rămasă pînă la toiul verii la Groapa Teleasnoașă și, desigur, nu numai acestea, se ivesc de colo și colo ca tot atîtea posibile ținte ale drumeției.

BARDĂUL

Al cincilea, ca altitudine, între piscurile maramureșene (după Farcău, Pop Ivan, Toroiaga și Mihailec) — Bardăul — a apezat pe piciorul de munte alungit între văile Ruscovei și Vaserului. Notat în unele hărți, fără acoperirea uzului toponimic, cu numele Pietrosu, punctul reprezintă în fapt acoperișul a doi versanți cu nume diferite: Bardău înspre Vaser și Grebeni înspre Ruscova. Valorile sensibil temperate ale energiei reliefului adaug la peisaj priveliștile unei intense vieți pastorale. La lovirea din vîrf bornarea cîlibanilor tineri se sălășluiește la răstimpuri cu urme de construcții haștii făcute din bîrne rău pietricele. Un pavilion mai înainte, orientat spre vest, dintr-unul din afluenții Luteanei (Ruscova), aprinde tremure la taima muntelui un focar de profilieri labirintice. O cărare aspră, care își întinde poezia din cea ce prin clopoțearile asociației cu pășunii negre, mai întodeauna, străbătînd muntele de-a curmezișul... ...cu privalită ocazionale din înduri către două arii cu pășuni fertile, Privelițile ocazionale, pînă spre umbrele deschise traseu traseului, din costurile cărărit, pînă spre umbrele îndepărtate ale Copilașului, Stogului și Farcăului.

Cu un glorios parfum din veacul birjelor și al caterincilor, trenuleț fost de... ...pornit în zori din Vișeul de Sus oprește după un drum la... ...cantonul forestier și un deal de celu... ...Bardăului... Ajungem la pădurea... ...pe Vîrful... ...spre vîrful Bardăului...

Vaser. Neatingheristă, privirea va domina de acum încolo priveliștile, descoperind leamn, în nord, silueta Bardăului. Există, de bună seamă, în lumina dreptei amiezi, un jilț spălat de soare și ploi, lespedea de suflet... ce te așteaptă pe vîrf. Și, iată, convoiul carpatic pătrunde în țară chiar cu înălțimile ce le ai sub priviri, chiar cu începutul simfonic acum dezgropat din somnul orizontului. La acest mijloc de distanțe ale masivului imaginile de obîrșie ale marilor văi sînt cît se poate de limpezi.

Întoarcerea la valea Vaserului are la îndemînă piciorul de pe stînga pîrîului Bardău, numit Fața Bardăului. Hățașe de el (apare sub vîrf și un interval cu repeziș mai pronun-

Continuare în pag. 22

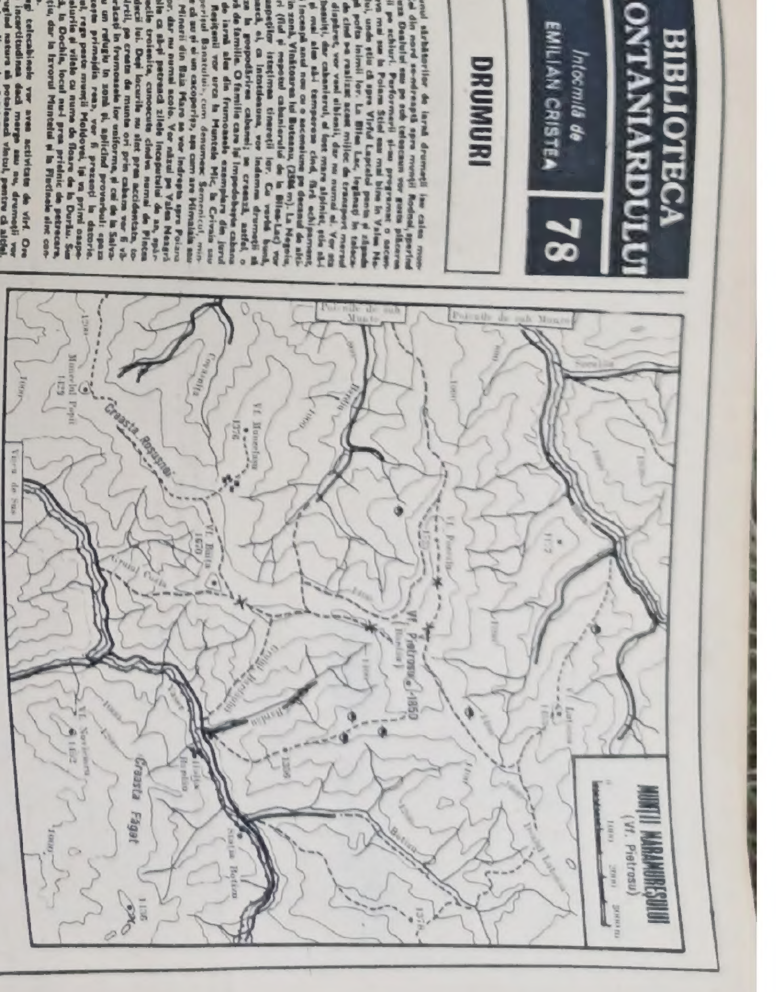

(Urmare din pag. 21)

[illegible] se înfiripă în acea direcţie bradul montan pînă la o stînă a sălăşuitorilor. Păstorii şi (îi) afla acolo, prin anii 70, şi pe baciul Ştefan Paskra, un dăruit artist al fluierului, cu [illegible] starea de ultimă oră a poveştilor care străbat pădurea. În anii cu furtuni violente — şi acestea n-au fost rare în ultima vreme — doborîturile de arbori pot bara poteca traseului spre Vaser. Lipsindu-se în asemenea împrejurări de cărare, coborîşul se practică pe versantul nordic al culmii, cel orientat spre pîrîul Botiza, pe unde rărîturile de pădure se ţin lanţ pînă în vale. [illegible] (Spre stînga, o linie orientată prin pădure se schiţează în lungul pîrîului Cristina, afluent al Botizului). Odată cu posibilităţile de adăpost aflate la cabana I.F. de la gura Cristinei şi cu drumul forestier îndreptat, pe lîngă apa Botizului, spre Vaser, [illegible] Drumul [illegible] neterminat: [illegible] pădurea de pe aici e gata să-şi povestească cîte ceva, fie despre drumul lui Mociulschi, fie despre plutăritul de altădată de pe Vaser, fie, în sfîrşit, despre altele şi altele, căci cine [illegible] lungul drum al devenirii pînă [illegible] centrele de oraş e satul!

REPEDEA

Descoperi din vîrful Repedea valea cu acelaşi nume, pe cît de extinsă în bazinul ei superior, pe atît de grăbită la [illegible] cernit de zăbranicul codrilor sălbatici. În expresia [illegible] brazi ţîşnite într-acolo din trupurile Pietroasei şi Pietrei [illegible] ghiceşti parcă nevoia rostirii unei [illegible] Dincolo [illegible] în apele Vişeului privirile lunecă pe coamele estompate de ceaţă ale munţilor Maramureşului.

Repedea este tărîmul surprinzătoarelor escavaţii glaciare înşirate pe transversală, a [illegible] căldări [illegible] de zăpadă ale Rodnei. Prin mărime, [illegible] de creastă [illegible] în orientare inversă, [illegible] -ar putea oferi o replică asemănătoare. [illegible] cealaltă a arcului de creastă dintre Pietrosul şi Puzdra, izvorul Vearea, izvorul Gropilor, valea Rebra, [illegible] chiar o parte a văii Aniesului. Se desfăşoară în puzderia căldărilor Repezii, [illegible] izvoare argintii întrerupte nu numai [illegible] cascade[illegible] lor. [illegible] strălucirea: una, sub [illegible] Buhăescu, alta, Moara Dracilor, pe firul Pîrîului Mare.

Pe aflorimentele vîrfului Rebra, dar mai ales în rîurile de grohotiş scăpate sub coama Pietrii Albe, [illegible] Şi totuşi, din nimic din sunet, peste încruntarea pietrelor rezistente sau dezagregate, [illegible] valea, [illegible] ruinele [illegible] glaciare, [illegible] Chiar dacă ruptă, [illegible] păşunilor [illegible] în nenumărate oaze [illegible] veşnicii ale turmelor.

De liniştea acestor coaste te poţi apropia venind din [illegible] Repedea pe drumul pornit printre stîncile «Cheile [illegible] Ungherele» perindate pe firul văii se numesc Livada lui Horincă, Gura Vinişorului, Pribedişte şi Lunca lui Ionel. Drumeagul e tot mai rar încercat de paşii localnicilor, dar [illegible] se închide firea. Dimpotrivă, băştinaşul atras pe vremuri [illegible] din marginea drumului e aproape gata să-şi povestească despre vulpile ce se prindeau pe vremuri cu smîrcul, despre vopsirea sumanelor cu esenţă de scoarţă şi «gălăţea», despre ciobanul Bîrlad ripus de pizmaşi din cauza fluierului său de aramă, despre gustul apei minerale din valea Vinişorului, despre fiorosul Buştiuc înhăţat în satul Repedea, despre beiuşii care ocupaseră cîndva munţii [illegible], despre prigoana suferită de Bota Toader al lui Dumitru, despre bătrînul Băndoi preocupat de invenţia unui salut mai bun decît «bună-ziua», despre hoţii de vite ce umblau odinioară pe Bila, despre vocile scăpate pe lună plină de sub Moara Dracilor, despre deochiatul surîs al cîcăului, despre priceperea urşilor de-a răsturna pietrele bănuite că ascund culbuci de furnici, mai nou, despre marmotele care pedepsesc botul cîinilor ciobăneşti prea curioşi...

În Gura Neaselor, la cei opt kilometri distanţă de marginea satului, o furcă de ape încearcă gusturile drumeţului. Poteca ce-o ia înainte, pe valea Grohotişului, conduce în muntele Buhăescu şi la vesticele lui iezere. E de ales însă itinerarul [illegible] deschis de drumeagul ce se orientează de la confluenţă spre răsărit. El înaintează pe mediana orografică a bazinului Repedea jalonată de Pîrîul Mare. Împovărată de bătăliile cu stihia apelor, calea devine mai tîrziu potecă subţire, angajată pe pantele dure peste care se revarsă duruitul Morii Dracilor.

Dincolo de Horminţul lui Bîrlad — o vreme prin pădure şi apoi cu paşaportul obţinut de la dulăii stînei din Faţa Căţîului — pătrundem în golişte.

FARCĂUL

E adunat între apele Repezii, Ruscovei şi Rosuşului Mic, frămîntul desfăşurărilor alpine de vîrf ale masivului maramureşean. Un aer de uitare stăruieşte aici, neînvins şi straniu, lăsîndu-se întrucîtva asociat, prin lipsa vizitatorilor, cu ambianţa unei Rodne de demult. Zăpezi rămase pînă prin iulie-august se află şi pe aici. Prin Runes sau Virtopu, vacile îşi vor întoarce şi ele capul spre a te urmări, parcă, mai mult ca în alte părţi. Sus, dintre spintecăturile de stîncă de care te apropii în urcuşul ostenitor şi tăcut, păsările speriate o zbughesc în larguri. Despici, fără de veste, cortinele unui munte sălbatic, scăldat sub nori lungi şi soare, în suvoiul capriciilor propriei sale firi. Ca şi cum zodiile l-ar călăuzi pe făgaşuri îndepărtate de noimele omeneşti, uriaşul adăposteşte clipocitul unui fir de apă, pe cel al Vendereiului, care ajunge, la mai mulţi ani odată, să înmărmurească localnicii prin dezlănţuirile puhoaielor sale furioase. Albind, nebănuite, în timpul acesta, peste pădurile cernite de brazi, calcarele Stinişoarei izvodesc un leagăn al florii-de-colţ, iar Petriceaua îşi risipeşte pe coaste firele de flăminzică galbenă (Draba aizoides!). Printr-un procedeu a cărui descoperire îi surîde de bună seamă vizitatorului, «păstăiaticula» (Lunaria rediviva) de sub Paltinu Mare poate deveni bijuterie mai arătoasă, chiar, decît floarea-de-colţ. Faţă de absenţa surprinzătoare a jneapănului şi chiar a smirdarului, tufărişurile alpine se încheagă pe culmea înaltă din ienuperi şi sălcii pitice. Hălăduiesc în jurul Farcăului turme venite din Bîrsana, Onceşti, Sîrbi, Poienile de sub Munte, Repedea şi Strîmtura, semn că «ţăpuşelul» sau «bîrsacănul» de pe aici le place. Ciobanii sînt prietenoşi, întreabă, povestesc. Potrivit celor mai vîrstnici, poteca redusă astăzi la o dîră abia vizibilă pe coastele Farcăului întreţinuse odinioară singurul acces spre păşunile din îndepărtata Gropşoară şi Cîrligătură.

Într-un elan deja descifrabil apar pe flancurile acestor munţi şi primele sculpturi glaciare ale Carpaţilor.

Între căile ce năzuiesc spre piscul înalt de 1957 metri al Farcăului, se detaşează constant, prin bogăţia expresiilor de peisaj zărite, traseul care porneşte de la gura pîrîului Paulicu. De aici, din extremitatea nordică a comunei Poienile de sub Munte, (valea Ruscovei, afluent al Vişeului), un drumeag se avîntă pe versantul stîng al văii Paulicu, depănîndu-şi pe acolo urcuşul domol, dar neîntrerupt spre muntele Stinişoara. După ultimele căsuţe calea devine potecă şi străbate pădurea. Goliştea e atinsă lîngă stîna şi văcăriştea poienarilor de unde urcuşul se continuă pronunţat pe coama pleşuvă ivită în faţă. O urmărire optimă a priveliştilor exclude mai departe cărarea ce-o ia pe versantul sudic al culmii. Pantele repezi, cu abrupturi sure, aşteptate să înteţească voluptatea urcuşului, se vor ivi pe partea opusă începînd cu Groapa Teleteascâ. Spinarea urmată conduce în vîrful Mihăilecu (1918 metri) ridicat colţuros peste Groapa Bologhii şi Groapa Julii (cea din urmă numită uneori şi Groapa Lupului). Tot în Mihailecu soseşte ca variantă de urcuş făgaşul îndreptat din Poienile de sub Munte prin Ghilu, Obcina, Laba, Runea şi Rugaşu.

Descins ca din legendă prin umbra păsării de pradă invocate de nume, apare acum, clipind în şaua de sub Mihailecu, lacul Vendereí. Pe vreme de ploaie acesta îşi trimite surplusul de ape în Groapa Julii. Torentul pornit într-acolo e totodată acela care poate da direcţia unei grăbite retrageri spre stînele ciobanilor din Bîrsana. Dincolo de oglinda lacului se conturează şi umerii piscului rîvnit. Îl atingem, opriţi fiind de avertismentele abrupturilor înşirate pe latura abia descoperită a vîrfului. Locul de popas şi reculegere are în jur strălucirea imensului spaţiu deschis între Pop Ivan şi Pietrosul Rodnei, între Stogu şi Ţibleş... Marginea neprimitoare schiţată de pereţii aliniaţi către Surpatu şi Gropşoara îl împinge pe drumeţ pe coama ce închide din nord Groapa Julii. E piciorul Paltinu Mare. O vreme printre stînci şi ienuperi, apoi pe cline mai domoale şi mai tîrziu pe cărarea cufundată în pădure, coborîşul ajunge în valea Roşuşului Mic. Drumul forestier de aici, continuat cu cel de pe Socolău şi Ruscova, şerpuieşte spre punctul de atac al circuitului: marginea satului Poienile de sub Munte. Calea, destul de lungă, depăşeşte posibilităţile unei singure zile de călătorie. Cîntărind locul unui popas între etape, s-ar părea că noaptea, înţelepciunea şi poezia ne-ar chema împreună pe malul lacului Vinderei...

TITUS RÉGVALD

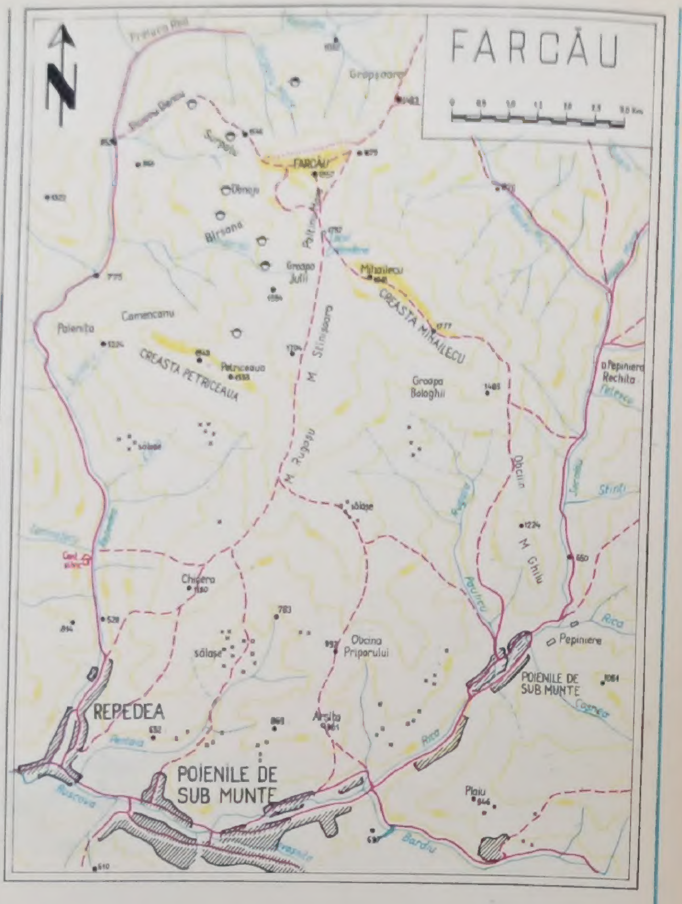

R.P. MAGAZIN
R.P. MAGAZIN
R.P. MAGAZIN

Bat dalbe ninsori peste cătunele Bîrgăului, unde jinarsu-l mai tare ca gerul miezului de iarnă şi unde umblă sănii trase de cai împodobiţi cu roşii canafuri, răspîndind argintiu zvon de voie bună. Încă nu-i pornit **alaiul nunţilor** printre nămeţi, dar marea nănaşă **Maria Parasca** din Rusu Bîrgăului trebuie că tot îşi bucură finii d-anţări ce-i calcă pragul, punînd pe masă o mireasmă de prăjitură cum numai dumneaei ştie face. Dar cum nici nu vrea să ţină secret meşteşugul, să-ncercăm şi noi iac-aşa: batem cu telul trei ouă, adăugînd o lingură de miere, un pahar de lapte de un deţiu (100 ml.) în care-am dizolvat o lingură de salicali (amoniac), două pahare de cîte-un deţiu cu nucă măcinată şi făină cît s-ar cuprinde într-o cocă potrivită să nu fie nici prea moale, nici bolovan, pe care o frămîntăm bine şi din care coacem patru foi. Separat, pregătim crema din o jumătate kilogram de smîntînă bătută cu zahăr şi nucă măcinată, pune fiecare din cîte două pahare de-un deţiu. Ungem foile, le-aşezăm ca pentru o zidire de casă nouă şi punem la rece, după [illegible] avem răbdare. «Asta-i tare! — zice Maria Parasca. Ba eu cred c-o mai fi ceva, dar de unde argintiul zvon de sănii şi obraju-n pîrg ai bărgăoancelor? Şi văzpezile d-anţăre — vorba unuia care nu ştiu de s-ar fi bucurat de astă mireasă; însă ştiu că straşnic s-ar mai fi-ndemnat la cei jinari... Cît îl priveşte pe...

SPÎNZURĂFOAME

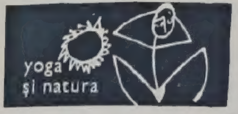

DINCOLO DE FLORILE IERNII... Să nu vă mire conţinutul poate prea puţin poetic al sfaturilor ce urmează. Dar dacă este adevărat că farmecele iernii pot vrăji şi cel mai prozaic suflet, e incontestabil că frigul rămîne frig, că boala — simplă răceală sau gripă înverşunată — zburdă în voia ei odată cu fulgii de nea. M-am gîndit de aceea să vă amintesc cîteva modalităţi simple de a apela la propriile mecanisme preventive şi autocurative, precum şi la unele remedii naturale. Ritmurile Naturii sînt şi ale noastre. Căci Omul şi Natura sînt în esenţă Una! Omul civilizat uită prea des acest lucru şi tot el se plînge că-şi plăteşte prea greu nesocotirea propriilor ritmuri cu moneda numită boală...

● *Primul pas în reglarea timpului ritmic al existenţei noastre îl constituie perfecta alternare dintre efort şi relaxare în nenumăratele-i ipostaze: munca susţinută, dar raţională şi somnul adînc, regenerator; în timpul zilei — perioade de efort intens răsplătite de scurte, dar consistente deconectări relaxante.* ● Studiaţi-vă starea zilnică şi descoperiţi-i principalul moment critic (la majoritatea dintre noi el flotează între orele 11—14). Observaţi detaşat starea neplăcută şi reîncărcaţi-vă prin oricare din procedeele descrise în întîlnirile noastre precedente — spre exemplu, prin observarea pasivă a propriei respiraţii. ● A propos de respiraţie: ea este, credem, personificarea ritmului universal la nivelul naturii umane. Oferiţi-vă deci măcar un minut la fiece ceas, minut în care să vă observaţi fără a interveni, cum, de la sine, ea, respiraţia, îşi reia ritmul său calm şi regulat; lăsaţi-vă întreaga fiinţă, trup şi suflet, legănată de balansul respiraţiei... ● Iar atunci cînd — atît de rar din păcate — vreţi să respiraţi profund, nu uitaţi să accentuaţi **expiraţia**, lăsînd apoi inspiraţia să ocupe natural şi plenar plămînii bine goliţi. ● În altă ordine de idei, recurgeţi cît mai des la resursele energetice şi sanogenetice ale hranei: legume, fănli, ceapă, usturoi, alimente bogate în fier şi oligoelemente. ● Gripa poate fi prevenită sau chiar oprită în primul ei stadiu şi astfel: tăiaţi 2—3 cepe mijlocii în felii subţiri, rotunde. Puneţi-le într-un borcan de 1 litru şi adăugaţi 750 g apă; acoperim cu un tifon şi lăsăm la întuneric 24 ore. Apoi, în 3 reprize (dimineaţa, prînz şi seara — înainte de mesele respective) se vor bea cîte 250 g de lichid, avînd grijă să amestecăm bine conţinutul înainte. ● În fiecare dimineaţă masaţi viguros ambele tălpi (inclusiv degetele)... În rest, să ne urăm o iarnă frumoasă!

MARIO-SORIN VASILESCU

călători români

PLENICEANU SEVER (1875—1927) a îmbrăţişat, ca mulţi tineri din vremea lui, cariera militară. A fost locotenent în armata română, după ce a absolvit şcoala militară de ofiţeri din Ypres (Belgia). Călătoriile celebre ale înaintaşilor i-au înflăcărat imaginaţia, aşa încît — preocupat de reeditarea «aventurii» lui Henry Morton Stanley (numele adoptiv al lui John Rowlands, 1841—1904) şi dornic să cunoască bazinul fluviului Zair — demisionează din armată, după ce a reuşit să obţină un post în administraţia congoleză de atunci. Spre Africa a plecat la începutul anului 1898, cu un vapor, îmbarcîndu-se la Anvers. În luna mai, acelaşi an, sosea la Matadi, portul situat la vărsarea fluviului Congo în Oceanul Atlantic, loc în care fusese şi predecesorul său, H.M. Stanley în 1877. Angajamentul semnat cu administraţia locală prevedea efectuarea de către român a unor măsurători topografice şi topometrice, pe care Sever Pleniceanu le-a făcut pînă la începutul anului 1899. În acest timp, a intrat în legătură cu indigenii, care l-au sprijinit în acţiunea sa, conducîndu-l, pentru explorări, în zone necălcate de europeni. Remarcat de către autorităţile din Leopoldville, mulţumite de munca sa, acestea i-au încredinţat conducerea unei expediţii de-a lungul fluviului Zair şi a afluenţilor săi din nord. Sever Pleniceanu va ajunge, astfel, să străbată — pe căi de apă şi prin desimea pădurilor ecuatoriale (V. Tebeica, ***Români pe şapte continente****, E.S.T., 1975, p. 374) peste 3 000 de kilometri, fiind — cum menţionează acelaşi autor — «primul român care străbate Africa pe o asemenea distanţă şi unul dintre primii călători europeni ajunşi în regiunile ecuatoriale locuite de pigmei». La întoarcerea din călătoria sa, Pleniceanu — ajuns la Redjaf şi Lado, pe malul stîng, sudanez, al Nilului — a coborît pe cursul rîului Uele. Expediţia de întoarcere i-a prilejuit descoperirea unui animal acvatic necunoscut — kilima, o moluscă uriaşă, asemănătoare, ca înfăţişare, calmarului. Din călătoria sa africană, Sever Pleniceanu s-a reîntors în ţară în 1901, iar în anul următor exploratorul a făcut o deosebit de documentată comunicare la Societatea geografilor români.*

VALENTIN BORDA

rememorări

PAVEAUA DE LEMN. Vechea capitală a Moldovei, dulce tîrgul Ieşilor, rămînea pe la începutul secolului trecut oarecum în urmă cu starea ei edilitară şi, printre alte măsuri de modernizare, edilii au decis să paveze unele uliţe din centrul oraşului, întrebuinţînd în acest scop «pavelele» de lemn. Amănunte în legătură cu hotărîrea luată se află în articolul «Paveaua de lemn», publicat în «Calendar pentru poporul romîn», apărut la Iaşi, în anul 1845, şi semnat cu inţialele K.N.: «Nu cred că este în Europa un oraş de mărimea şi populaţia Ieşilor unde să fie mai multe trăsuri. D. Saint-Marc Jiradin (Saint-Marc Girardin, profesor şi scriitor francez n.n.) ne zicea cînd a fost pe la noi că a luat seama că la noi picioarele dint un lux. Pricina ce ne face a fi drept în loc de a merge e leme de glod îndată ce vede cineva uliţele pline de glod sau de colb; şi încă oraşul nostru, după poziţia lui, ar putea fi cel mai curat. Se făcuseră mai multe cercări în anii aceşti din urmă. Şosalele însă nu izbutiră; pulberea şi gropile ce se făceau în ele asemănînd-o cu o mare furtunatică. [illegible] plînă şi pre cel mai curajos. Paveaua de bolovani, groaza femeilor [illegible] gremaie şi a bărbaţilor [illegible] În sfîrşit, toţi cu ... lenţuea toate trăsurile. În sfîrşit, paveaua de lemn e acea ce se socoate mai bună şi mai nimerită. Bucăţi ecuarioare de o palmă de nalte, smolite şi aşezate pe un nisip aspru, alcătuiesc lor, 4000 stînjeni (lungime) a uliţelor principale se vor pavela cu lemn şi 3000 stînjeni la mahalale, cu peatră. Lucrarea va începe în primăvara aceasta căci materialul e adunat şi o maşină portativă de patru cai taie toată ziua cîte 1500 bucăţi (...) Suntem siguri că — încheie autorul Comisia pavelelor o cătrea trupirea şi pămînţă e nestăgăduită, ca una cele mai energice măsuri ca să se facă un lucru bun.»

Se presupune că «paveaua» a fost terminată, pedeapsindu-se sumă şi de măsurile preconizate, şi astfel trăsurile, femeile «ingreunate» şi bărbaţii «pînticoşi» nu au mai întîmpinat «groaza» străbătînd uliţele. Cu timpul, însă, pavelele de lemn au dispărut deoarece, în 1881, «la Iaşi majoritatea stradelor, atît uvale cît şi trotuare, sunt pavate cu asfalt», scrie Vasile Bianu în teza sa de doctorat în medicină — **Igiena oraşului Bucureşti** *— susţinută în noiembrie 1881.*

CONSTANTIN SIMIONESCU

Coperta 1: Fotografie de Emilian Cristea

Prezentarea artistică TRAIAN VASAI

Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii” Bucureşti 43528

Lei 3

STAȚIUNEA BALNEOCLIMATERICĂ

OLĂNEȘTI

150 DE ANI DE EXISTENȚĂ

[illegible]

[illegible]